

Vivat Academia

ТРАВЕНЬ 2022

ВИПУСК 13

УКРАЇНА

та глобальні проблеми
людства

Журнал VIVAT ACADEMIA ВИПУСК 13. (2023)
Тема: *“Україна та глобальні проблеми людства”*

Співзасновники:

**Державний
торговельно-економічний
університет**

**Наукове товариство студентів,
аспірантів, докторантів та молодих
вчених Державного торговельно-
економічного університету**

Матеріали друкуються в авторській редакції. Максимально зменшено втручання в обсяг і структуру матеріалів. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність інформації, що представлена в рукописах. Відповідальність за оригінальність (плагіат) тексту рукопису, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних назв, географічних відомостей, а також за те, що в матеріалах не містяться дані, що не підлягають відкритій публікації несуть автори наукових праць. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії збірника. Передрук та переклад статей дозволяється лише за згодою редакційної колегії та автора.

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу ДТЕУ заборонено

Адреса редакції:

Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів та молодих вчених ДТЕУ,
Україна, 02000, м. Київ.

Web: <http://ntsadtamv.knteu.kiev.ua>

© *Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів та молодих вчених Державного торговельно-економічного університету*

Шановні студенти, молоді дослідники і науковці!

*Майбутня інтелектуальна еліта
України та світу!*

Сьогодні, в умовах широкомасштабної російської агресії проти нашої України, загострилися проблеми, вирішенням яких опікувалося людство упродовж останніх десятиліть - війни, зміна кліматичних та екологічних умов, перенаселення та вимушені міграційні процеси (біженство та примусова депортація), втрата робочих місць і ризик глибокої економічної кризи, голод, зростання бідності та забруднення навколишнього середовища.

Усі ці глобальні проблеми людства потребують пильної уваги та швидкого вирішення, особливо, сьогодні. Після нашої Перемоги та визволення українських земель саме Україна за допомогою інноваційних організацій, що співпрацюють з урядами провідних країн світу, має відіграти вагомую роль у подоланні голоду, дефіциту води, ліквідації бідності, екологічній та енергетичній безпеці, у сталому розвитку людства.

Ви, представники молодого покоління українства, хто думає та дбає про світле майбутнє України та світу, маєте змогу розробити шляхи вирішення глобальних проблем людства. Саме завдяки вашим напрацюванням світ буде врятовано!

Тож бажаю вам успіхів на цьому дослідницькому шляху!

ЗМІСТ

Розділ 1. НОВАТОРСЬКІ ІДЕЇ ПОДОЛАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ.....	4
Шляхи вирішення продовольчої проблеми	4
Чотириденний робочий тиждень як новаторська практика в управлінні персоналом	7
Розділ 2. ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ: СУТНІСТЬ ТА ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ	12
Україна та глобальні проблеми людства.....	12
Дефіцит питної води, як головна проблема людства і України.....	17
Інклюзивна освіта: світовий та український досвід.....	21
Старіння нації та низький рівень життя літніх людей в Україні	24
Глобальні проблеми: сутність та причини виникнення.....	26
Специфіка діяльності підприємств торгівлі на світовому рівні	30
Розділ 3. УКРАЇНА ТА НОВА ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ.....	34
Вплив російської агресії проти України на загострення продовольчої кризи у світі.....	34
Бухгалтерський облік майбутнього	39
Вплив кризових явищ на економіку України	41
Стратегія розвитку економіки України у повоєнний час	45
Перспективи запровадження банкінгу на основі цінностей в Україні.....	49
Податкові пільги та соціальні виплати як спосіб підтримки в умовах воєнного стану	53
Економічна співпраця ЄС та України в умовах війни	55
Організація ризик-менеджменту малого та середнього бізнесу	58

Розділ 1. НОВАТОРСЬКІ ІДЕЇ ПОДОЛАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ

БОЙЧЕНКО Марія

Студентка 1-го курсу факультету ресторанно-готельного та туристичного бізнесу, учасниця наукового клубу "Start in Science".

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ПРОБЛЕМИ

В сучасному світі є багато глобальних, багато векторних проблем, які потребують вирішення. З метою їх подолання розроблено 17 цілей сталого розвитку, затверджених в 2015 році Генеральною Асамблеєю ООН. Одна із перших цілей це подолання голоду. Оскільки майже п'ята частина населення світу потерпає від нестачі їжі та понад 800 млн людей перебувають на межі смерті від недоїдання. Щорічне зростання населення нашої планети загострює необхідність пошуку шляхів вирішення цієї нагальної проблеми.

При збереженні сформованих темпів споживання харчових ресурсів, усі наявні запаси будуть вичерпані і людство постане перед вибором, як кожна родина, так і кожна країна будуть вирішувати продовольчі проблеми. Для розв'язання продовольчої проблеми недостатньо зусиль окремої держави, а потрібне добре налагоджене співробітництво всіх країн. Це породжує перед світом складні завдання. Вважають, що деяка відсутність продуктів харчування стимулює людську думку на пошук шляхів вирішення продовольчої проблеми.

Перший шлях подолання проблеми - розробка методів задля мінімізації харчових відходів, зменшення використання пластику та подовження терміну зберігання свіжих овочів та фруктів. Інноваційна упаковка дозволяє продовжити термін зберігання швидкопсувних продуктів та зменшити їхні відходи до 30-40%. В Університеті Райса запропонували використовувати курячі яйця, які з різних причин не потрапляють на полиці магазинів. Дослідники виготовляють з відбракованих яєць мікроплівку, яка може стати безпечним аналогом упаковки для фруктів і овочів. Дослідження показали, що покриття з яєць забезпечує протимікробний захист і не пропускає рідину, що стримує процес остаточного дозрівання. До складу інноваційного покриття, крім яєць, входить целюлоза, яку вчені беруть із деревини, куркумін, а також гліцерин, який забезпечує еластичність покриття. Масова частка яєць в синтезованій плівці досягає 70%.

Дослідники протестували покриття на різних видах фруктів, включаючи яблуко, полуницю, авокадо та банани (рис. 1). В результаті фрукти зберігалися набагато довше. До речі, випробування міцності «яєчної» плівки показали, що вона не поступається пластиковій. У той же час, видалити таку плівку із яєць можна за допомогою простого миття протягом декількох хвилин. Це б допомогло зберегти більшість продуктів, а не просто викидати їх у смітник через непридатність до живання.

Другий шлях - запропонувати споживачам заміники, які б містили таку ж кількість білка або більше, ніж у рибі чи м'ясі. Експерти знайшли унікальне джерело протеїну, яке вже обійшло сою та горох. Компанія з виробництва рослинного харчування випустила білковий порошок Chochó (рис. 2). Секрет його полягає в тому, що його отримують із люпину під назвою чочо. Цей білковий порошок має ряд переваг, щодо поживних властивостей. Чочо має у складі дев'ять незамінних амінокислот,

багато клітковини, омега-3, Залізо, Кальцій і Цинк, при цьому не містить лектину та алкалоїдів. Боби складаються з 54% білка – вміст протеїну на порцію перевищує практично будь-яке інше джерело.

Рис. 1. Обробка фруктів та овочів яєчною плівкою

Для порівняння, соя містить протеїну на рівні 36%, горох – 34%. За допомогою цього ми можемо мати більше продуктів з великим вмістом білка та більший асортимент, який б не закінчувався тільки на продуктах тваринного походження.

Рис. 2. Високовмісне джерело протеїну

Третій шлях - розвивати галузь культивованого м'яса. Sea With використовує середовище для культивування клітин на основі морських водоростей (рис. 3). Це дозволило значно знизити витрати на виробництво. В компанії пояснюють, що їм вже вдалося на 90% замінити процес виробництва власними поживними середовищами на основі водоростей та спеціально розробленою системою риштування. Система риштування створена таким чином, щоб утримувати у середовищі з водоростей фетальну бичачу сироватку (FBS), яка широко застосовується як один із ключових інгредієнтів для культивування м'яса, що сприятиме рівномірному росту. Така технологія дозволяє поживним речовинам проникати глибше в отриману культуру тканин та робить можливим «виростити» м'ясо, товщиною понад 1 см. Sea With також розробили власні культурні середовища з мікродоростей, тим самим значно здешевівши процес.

Рис. 3. М'ясо з водоростей

Вирішальне значення для зниження собівартості клітинного м'яса буде мати власна запатентована технологія стартапу. Компанія заявила, що до кінця десятиліття зможе виробляти культивовані стейки за ціною за кілограм, навіть дешевше, ніж тваринне м'ясо. Не можна оминати й сільське господарство. Інтенсивне ведення землеробства - це забезпечення населення продовольством і отримання сировини для цілого ряду галузей промисловості. Україна є однією з найбільш розвинених аграрних країн світу. Родючі ґрунти та сприятливий для врожаїв клімат дає широкі можливості для розвитку агропромисловості. Україна за останні 30 років виготовлення аграрної продукції зробила прогресивний крок вперед у вирощуванні зернових та зернобобових культур, виробляючи 90-100 мільйонів тонн зернових культур щорічно. Так, за даними Держмитслужби на кінець квітня 2020 року Україною було експортовано близько 50 млн. тонн зернових, зернобобових та борошна. Найбільше аграрної експортної продукції українського походження купують країни Азії на чолі з Китаєм. На другому місці Європа, третю сходинку посідає Америка. Підвищення росту сільського господарства дозволяє експортувати продукцію різним країнам світу.

Підсумовуючи вище викладене можна зробити висновок, що глобальна продовольча проблема в сучасному світі має всі підстави для її вирішення шляхом: ведення сучасного високотехнологічного агробізнесу, інновацій в харчових технологіях, створення нових харчових продуктів з заданими споживними властивостями, інновацій щодо пакування з метою збереження терміну зберігання, мінімізації харчових відходів за рахунок раціонального розподілу та споживання харчових продуктів, різке зростання виробництва новітніх харчових продуктів та поява їх на світовому ринку.

Список використаних джерел:

1. Інтернет-ресурс - URL: <https://newfood.media/2020/11/15/upakovka-iz-vidbrakovanykh-iaiets-dozvoliaie-zberihaty-frukty-ta-ovochi-dovshe-ta-bezepchenishe/>
2. Інтернет-ресурс - URL: https://newfood.media/2022/02/08/eksperty-znayshly-unikalne-dzherelo-proteinu-yoho-prodazhi-vzhe-obiyshly-soiu-ta-horokh/?fbclid=IwAR1JsPdJ4TZ8awiMZt93cTCiF5vLJ4_f9nQ6NpnjEI7BdAWdysmNK34j2Aw
3. Інтернет-ресурс - URL: <https://newfood.media/2021/08/17/koreytsi-vyrobliatymut-naydeshevshi-laboratorni-steyky-u-sviti-po-90-hrn-za-kilohram/>
4. Інтернет-ресурс - URL: <https://pidru4niki.com/2000031545404/politekonomiya/globalna-prodovolcha-problema>

5. Інтернет-ресурс - URL: <https://agropolit.com/spetsproekty/910-dinamika-rozvitku-ukrayinskogo-apk-ta-eksportu-za-30-rokiv>

Науковий керівник старший викладач кафедри товарознавства, управління безпечністю та якістю **Чикун Н.Ю.** nadiya.chikun@gmail.com

Адреса електронної пошти автора:
world.of.sweet.dreams.kennel@gmail.com

ЛУГОВА Катерина

Студентка 2-го курсу факультету міжнародної торгівлі та права, голова інформаційного відділу Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів та молодих вчених

РУЛА Олександра

Студентка 2-го курсу факультету міжнародної торгівлі та права

ЧОТИРИДЕННИЙ РОБОЧИЙ ТИЖДЕНЬ ЯК НОВАТОРСЬКА ПРАКТИКА В УПРАВЛІННІ ПЕРСОНАЛОМ

"Ця боротьба за час - одна з битв майбутнього.

Ідея, час якої настав»

Гектор Теджеро, політичний координатор Маса Паїса

У сфері управління персоналом декілька років актуалізується питання скороченого робочого тижня, що пов'язано з глобальною проблемою психологічного виснаження, моральної та фізичної втоми працівників компаній. Як спосіб вирішення цієї проблеми сучасні практики та експерти HRM (Human resource management) пропонують керівникам компаній перехід на систему чотириденного робочого тижня. Прибічники скороченого робочого тижня вважають, що це збільшить продуктивність, поліпшить психічний стан співробітників, позитивно позначиться на корпоративній культурі компанії. З огляду на це, автори статті вирішили дослідити, як систему чотириденного робочого дня впроваджують світові лідери та окремі українські компанії.

У всьому світі великі та малі компанії експериментують з ідеєю чотириденного робочого тижня. Огляд публікацій свідчить [1-4], що за визначенням чотириденний робочий тиждень – це

відносно новий формат роботи, де працівник виконує роботу близько 32 годин протягом чотирьох днів та має три вихідних.

Зазначимо, що в Україні скорочена тривалість робочого часу встановлюється, як правило, законодавством та наказом керівника по підприємству. Відповідно до статті 51 Кодексу законів про працю України, скорочена тривалість робочого часу означає, що час, протягом якого працівник повинен виконувати трудові обов'язки, скорочується, однак працівник має право на оплату праці в розмірі повної тарифної ставки, повного окладу. Водночас зважаючи на нещодавно прийняти Закон 2136 «Про трудові відносини у воєнний час» впровадження такого формату роботи в Україні нині ускладнене, проте даний підхід цікавий у перспективі для бізнесу після закінчення війни.

Світовий досвід

Наймасштабніший у світі експеримент із переходу на чотириденний робочий тиждень був проведений в Ісландії у 2015 році. Поштовхом стала Проблема з балансом між життям та роботою: кожен четвертий ісландець, повернувшись з роботи, вже не може знайти сили на домашні справи. В якості експерименту учасників (абсолютно різних установ – від поліцейських дільниць до будинків для людей похилого віку) перевели з 40-годинного на 36- 32-ти годинний тиждень, не скорочуючи їм заробітну плату. Загалом було охоплено приблизно один відсоток працюючого населення країни. Цей експеримент із переходу на чотириденний робочий тиждень визнаний приголомшливо успішним, його організатори дійшли висновку, що скорочення робочого часу не призводить до втрати продуктивності й робить усіх набагато щасливішими, принаймні в адміністративному секторі [2].

Співробітники дійсно стали працювати менше, що стало результатом впровадження нових стратегій роботи та організації праці при взаємодії працівників та їх керівників.

Автори вищезазначеного експерименту звертають увагу на те, що хоча в Ісландії високі доходи на душу населення і низьке безробіття, продуктивність праці там невисока [3]. Проте тривалість робочого тижня, таким чином, не обов'язково означає високу продуктивність праці, зазначає соціолог-економіст із Віденського університету Томас Реш [4]. Також експерт наголосив: "В умовах чотириденного робочого тижня мотивація працівників і продуктивність праці зростає - люди почуваються більш мотивованими й більш ефективно працюють, ... працівники намагаються зберегти таку ж продуктивність, як при минулому 40-годинному режимі, що спонукає їх до більш високого ступеня концентрації та мінімізації марнування часу на роботі".

Серед відомих міжнародних компаній, що впроваджують або впровадили чотириденний робочий тиждень відзначимо такі як:

- корпорація споживчих товарів Unilever у Новій Зеландії;
- компанія зі збору коштів Kickstarter розпочала тестувати чотириденний робочий тиждень зі своїми співробітниками у 2022 році;
- компанія *Buffer*, яка з початком пандемії запустила власний чотириденний робочий тиждень, надаючи працівникам додатковий вихідний день без зменшення зарплати [5].

Наслідуючи приклад Ісландії, ще наприкінці січня 2021 влада Іспанії принципово схвалила ідею лівої партії «Мас Паїс»: рамках пілотного проекту перейти з 40 на 32-годинний робочий тиждень з метою перевірити, як зростуть продуктивність та добробут персоналу. На цей експеримент влада Іспанії виділила кошти у розмірі 50 мільйонів євро, щоб компанії могли випробувати чотириденний робочий тиждень без додаткових витрат та зниження зарплат. Було акцентовано увагу на те, що скорочення робочого тижня не повинно супроводжуватися збільшенням робочого дня до 10 годин (як це відбувалося в ході деяких інших подібних експериментів, наприклад, у Гамбії з 2013 до 2017 року) [6]. Нормативна кількість робочих годин на тиждень у різних країнах світу виглядає так (рис.1).

Графік показує також топ країн «трудоголіків» за кількістю робочих годин на тиждень: Японія та Південна Корея, оскільки тривалість тижня сягає 50-55 годин, інколи без вихідних. Саме тому в Японії з'явився термін «каросі» – раптова смерть на робочому місці від перевтоми [7].

Провідні економіки світу у цьому рейтингу є жителі США та Китаю - працюють приблизно по 46 годин на тиждень.

Серед Європейських країн найбільшу кількість робочих годин мають Українці – відповідно до законодавства робочою нормою вважається 40 годин на тиждень. У Великобританії працюють близько 39 годин на тиждень.

У Швеції та Італії прийнято працювати не більше 36 годин, за понаднормові співробітникам доплачують, але за регулярну затримку працівника можуть оштрафувати за неправильну організацію праці на робочому місці.

*Рис.1. Нормативна кількість робочих годин на тиждень у різних країнах світу
Джерело: графік складено авторами на основі даних з джерела [7]*

35-годинний робочий тиждень заведено у таких країнах як Німеччина, Ірландія, Швейцарія, Бельгія та Франція. В Австралії переважно прийнято працювати 34 години на тиждень.

Топ-3 країни з найкоротшим робочим тижнем відкривають Неповний робочий день у Данії та Норвегії: у країнах є нормальним явищем, йти додому з роботи не пізніше 16 години. Вищезазначена Іспанія на державному рівні встановлено 32 години та 4 дні на тиждень.

Найкоротшим робочим тижнем можуть похизуватися Нідерланди, де робочий тиждень має тривалість лише 29 годин. Нідерландські фахівці вже звикли працювати протягом 4-х днів на тиждень.

Досвід українських ІТ-компаній

На Всесвітньому економічному форумі 2019 [8] фахівці у сфері бізнесу закликали підприємців розпочати поступовий перехід на чотириденний робочий тиждень. З тих пір у багатьох країнах світу почали проводити подібні експерименти, у тому числі і українські ІТ-компанії.

Серед початківців чотириденного формату роботи відзначимо ІТ-компанію у сфері електронної освіти Brighta, що пропонує розробки комплексних вебпродуктів та СРА- маркетингу. Керівництво компанії запровадило третій вихідний у п'ятницю: та при цьому кількість годин роботи не змінилася - 8 годин на день. Заробітна плата також залишилася незмінною.

Так Brighta працювала з вересня 2019 по квітень 2020 року. З початку карантину компанія перейшла на дистанційний формат роботи. У співробітників з'явилося досить багато вільного часу, що також негативно здійснило вплив на їх емоційний стан. Тому керівництво компанії вирішило повернутися до традиційного 5-денного робочого тижня, що дало працівникам можливість зайняти свій час із користю. При цьому у компанії збираються ще повернутися до чотириденного робочого тижня.

Результат експерименту був для Brighta успішним на 60% [9]. Керівники компанії прогнозували, що за новим форматом роботи значно підвищиться рівень ефективності кожного співробітника, за рахунок оптимізації бізнес процесів. Однак були труднощі з оптимізацією робіт: вважалося що кожен працівник перегляне та оптимізує свої робочі процеси за 4 дні, але на жаль, досягнути цих цілей не вдалося. Проте керівництво наголошує, що співробітники отримали чудову нагоду перевірити вплив нового формату роботи на самопочуття та емоційний стан.

За свідченням со-owner & CEO *Brighta* Дениса Степанчука, його команда планує повторити експеримент чотириденного робочого тижня, але вже з урахуванням помилок попереднього досвіду [9]. Нині команда *Brighta* сфокусована на розвитку необхідних компетенцій у співробітників для роботи у такому режимі. Як тільки ці компетенції досягнуть достатнього рівня розвитку, компанія розпочне експеримент з впровадженням чіткої шкали оцінювання його успішності та ефективності для кожного працівника.

З метою підвищення ефективності рекрутменту компанії ІТ-компанія *Мсрк* (Україна) [10] також перейшла на чотириденний робочий тиждень, щоб привабити кваліфікованих фахівців на конкурентному ринку вже не достатньо звичних переваг, таких як : висока зарплата, комфортний офіс або можливість працювати дистанційно – уже не достатньо. Водночас керівництво компанії прогнозує, що завдяки переходу на 4-денний робочий тиждень фахівці зможуть зберегти працездатний стан на той обсяг роботи, який раніше виконували за п'ять і без емоційного напруження [11].

Переваги скорочено робочого тижня

Згідно зі звітом The Atlantic, люди, які працюють чотириденний тиждень, кажуть, що вони більш здорові, щасливі та мають більше вільного часу, а їхні роботодавці кажуть, що їхні працівники стали більш цілеспрямовані та ефективні. Насправді, коли працівники відчувають, що роботодавець піклується про них, 94% працівників відчувають позитивне самопочуття. Дослідження показують, що оптимальний час інтенсивної когнітивної роботи становить не більше чотирьох годин на день [2].

Працівники компанії зазначають, що режим чотириденного робочого тижня має свої переваги та недоліки в контексті емоційного та психологічного сприйняття (табл.1)

Таблиця 1

Характерні особливості чотириденного робочого тижня

Ознаки	Переваги	Недоліки
Настрій працівників	Команда перебуває у піднесеному настрої. Краще спілкування в команді.	Система працює за умови дуже високої самоорганізації команд та колективу, що не завжди вписується у режим проектних команд та функцій посад.
Організація виконання функцій протягом тижня	Підвищення самоменджменту співробітників у плануванні роботи. Розстановка пріоритетів у виконанні завдань. Повага до використання робочого часу колег.	Обмежений робочий час окремих працівників (тестувальник розробник та ін.) негативно позначається на швидкості роботи компанії. Деякі види робіт не можуть бути переведені у скорочений тиждень, зважаючи на роботу з клієнтами.
Ритм або темп роботи	Вивільнення часу формування нових звичок/умінь. Концентрація зусиль.	Зміна звичного ритму окремих працівників може вплинути на виникнення помилок в роботі працівників.
Баланс між роботою та життям	Час на сім'ю, відпочинок. Підвищення показника - індекс щастя	Частина працівників використовує п'ятий день для незавешених робіт, завдань з огляду на стару звичку.

Джерело: складено авторами на підставі досвіду компанії

Таким чином, можна зробити висновок, що новий формат чотириденного робочого тижня має ряд переваг, а саме: підвищення самоорганізації співробітників, вивільнення часу для особистого життя сім'ї, та відпочинку, формування нових soft-skills, скорочення абсентеїзму, і загалом команда

перебуває у піднесеному настрої, зберігається баланс між роботою та життям, формується новий ритм у роботі.

На нашу думку, така практика позитивно відображається на усіх сферах життя. Досвід навчання у Державному торговельно-економічному університеті показав, цей формат роботи може бути застосованим і серед студентів. Так, до введення воєнного стану в Україні «чотириденний графік» – є звичайною практикою для студентів ДТЕУ, у чому ми бачимо великі переваги, адже, зазвичай, мінімум один день студент витрачає на виконання усіх домашніх завдань, але при цьому у нього залишається ще два повноцінних вихідних для відпочинку, часу на захоплення, проведення з сім'єю та друзями тощо.

Список використаних джерел:

1. Four-day workweek [Електронний ресурс] // Wikipedia – Режим доступу до ресурсу: https://en.wikipedia.org/wiki/Four-day_workweek.
2. Going Public: Iceland's Journey to a Shorter Working Week [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://autonomy.work/portfolio/icelandsww/>.
3. The Atlantic [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.theatlantic.com/world/>.
4. Короткий робочий тиждень має успіх. Досвід Ісландії [Електронний ресурс] // BBC – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-57733423>.
5. Erwerbsverläufe und psychisches Wohlbefinden während der SARS-CoV-2 Pandemie in Österreich [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.researchgate.net/publication/356787498_Erwerbsverlaufe_und_psychisches_Wohlbefinden_waehrend_der_SARS-CoV-2_Pandemie_in_Oesterreich.
6. Іспанія запускає пілотний проєкт переходу на чотириденний робочий тиждень [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3182386-ispania-zapuskae-pilotnij-proekt-perehodu-na-cotiridennij-robocij-tizden.html>.
7. Робочий тиждень у різних країнах [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://soloncy.ru/uk/rabochii-den-v-raznyh-stranah-mira-rabochii-den-i-rabochee-vremya-v->
8. Економічний форум у Давосі 2019: головне [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://wz.lviv.ua/news/384055-ekonomichnyi-forum-u-davosi-2019-holovne>.
9. Як це — працювати 4 дні на тиждень? Досвід української компанії Brighta [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://happymonday.ua/4-dennyj-robocnyj-tyzhden->
10. Connecting the best Ukrainian software engineers with DACH businesses. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://mcpk.de/>.
11. Українська ІТ-компанія перейшла на 4-денний робочий тиждень. Що з цього вийшло [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.the-village.com.ua/village/city/city-news/321919-ukrayinska-it-kompaniya-pereyshla-na-4-denniy-robocnyj-tizhden-scho-z-tsogo-viyshlo>.

Науковий керівник: доктор економічних наук, доцент, професор, гарант освітньо-професійної програми магістерського рівня вищої освіти

“Менеджмент персоналу”, **Жуковська В.М.**

Адреси електронної пошти авторів: *K.Luhova.FMTP.073.20@knu.edu.ua,*
O.Rula.FMTP.073.20@knu.edu.ua, v.zhukovska@knu.edu.ua

Розділ 2. ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ: СУТНІСТЬ ТА ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ

ДУБОВИК Анастасія

*Студентка 1-го курсу факультету
міжнародної торгівлі та права*

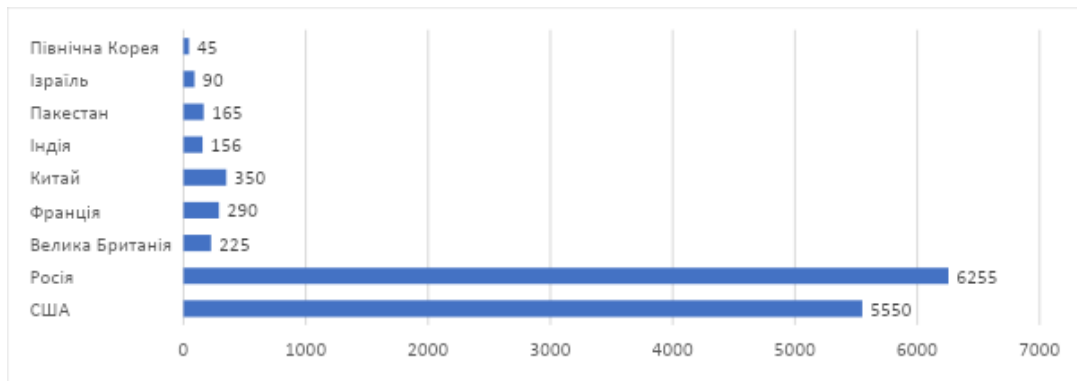
УКРАЇНА ТА ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА

Кожен із нас мріє про ідеальний світ: світ без війни, терактів, екологічних проблем, світ, у якому кожна людина буде почувати себе захищеною, здоровою та щасливою. Приблизно 4,60 млрд років тому «народилася» наша планета - планета Земля. Вона стала єдиним місцем у Сонячній системі, де з'явилося життя. Нам пощастило бачити сонце, зірки; ми маємо неймовірної краси природу, можливість подорожувати та розвиватися. Тобто планета дала нам можливість жити на повну, насолоджуючись своїм життям. Чому ж люди не цінують цього? Чому людська жорстокість знищує все живе?

На даний момент наша планета є домом майже для 8 млрд людей і це число перманентно зростає. Лише за XXI століття населення збільшилось на 1,6 мільярди осіб.

До другої половини XVIII століття людство жило в певній гармонії з природою. Далі світ змінюється, механізується: розвиваються заводи, фабрики, які у свою чергу надлишково використовують природні ресурси, більш того, значну кількість відходів скидають до річок. У XX столітті гостро стоїть питання воєнних конфліктів. Дві Світові війни, які охопили більше ніж 75% усієї земної кулі. Друга світова війна стала каталізатором для розвитку атомної зброї, усі ми знаємо наслідки цього винаходу. Чи був інший варіант того самого 6-го та 9-го серпня 1945 року? Я думаю, що це вже окреме питання. Але ж кількість абсолютно невинних мирних людей, які зазнали страждань, вражає. Ще більше дивує те, що люди стали своєрідними кроликами, яких використали в цілях науки. І знаєте, коли стався атомний вибух на ЧАЕС начебто всі керівники розуміли, що в повітрі неймовірно високий рівень радіації, який просто вбиває людей. Чому досвід Японії залишився не використаний? Чому люди виходили на парад, продовжуючи жити звичним для себе життям? Ураховуючи втрати людей, вплив на екологію у світі залишаються 9 країн які володіють атомними бомбами, які здатні знищити все живе на планеті. (рис. 1)

Усього у світі налічується 13,080 боєголовок. Більш того зовсім нещодавно був підписаний договір між США, Великою Британією та Австралією про розробку атомних субмарин. Не даремно Альберт Ейнштейн сказав : «Я не знаю якою зброєю будуть воювати у Третій світовій війні, але в Четвертій будуть воювати палицями та камінням». Вважаю, що людям слід розуміти, що міцніше озброюючись технічно ми не стаємо кращими морально. Місія всіх жителів планети - захищати місце в якому ми живемо: захищати від екологічних проблем, від вичерпання ресурсів, від воєнних конфліктів. Саме з цією метою 24 жовтня 1945 року була створена Організація Об'єднаних Націй.

*Рис. 1. Кількість ядерних бомб у світі.
Джерело: Складено автором за матеріалами [2]*

У XXI столітті на заміну звичайним, у нашому розумінні, війнам прийшли так звані «гібридні війни». У цілому, поняття «гібридної війни» є досить суб'єктивне, адже це явище яке не видно з першого погляду. У теорії сучасного міжнародного права дане визначення є досить новим, але, вивчаючи історію, я можу сказати, що воно має достатньо глибоке коріння. Доречно було б згадати період становлення Української народної республіки, коли у грудні 1917 року Рада народних комісарів Більшовицької Росії створила Українську радянську народну республіку. Мета – непряма протидія Центральній Раді. Згодом більшовицький уряд поставив питання про те, що в УНР триває громадянська війна. У ході неї Радянська Україна отримала остаточну перемогу в 1919 році, а отже план Більшовицької Росії спрацював.

У сучасному розумінні перша «гібридна війна» розпочалася в 1991 році на той момент ще в Югославії. Чи можна порівняти ту ситуацію з сучасним конфліктом на Сході України? Гадаю, що так, тільки в якості Сербської Республіки виступає Луганська та Донецькі народні республіки. Як доказ того, що на території України відбувається «гібридна війна» є провокація громадських заворушень які відбулися на початку пандемії COVID-19, а саме 20-го лютого 2020 року. Евакуйовані люди з Уханю перебували на карантині в с. Нові Санжари. Місцеві жителі боялися заразитися не відомим світу вірусом почали блокувати дорогу, чинити опір працівникам поліції, влаштувавши акцію протесту. Із часом, усі евакуйовані, на диво, виявилися здоровими, але ситуація розповсюдилася по світовим медіа. На мою думку, цей випадок показав, що, на жаль, Україна не готова реагувати на інформаційні виклики, які виникають перед нею. Російська Федерація має чітку стратегію у своїй інформаційній політиці, працюючи на розкол суспільства, навмисно обираючи «болючі» теми держави. Гібридна війна яку веде Кремль проти України діє в різних напрямках, передбачаючи широкий спектр інтересів. Наша держава має створити потужний інформативний центр як для всіх громадян України, так і для іноземців, які цікавляться ситуацією в Україні.

Отже, джерела мають бути як україномовні, так й англійськомовні. Я впевнена, що українське керівництво це розуміє, але ж тоді виникає досить логічне питання: чому було закрито єдине українське англійськомовне джерело «Kyiv Post», яке відображало реальну ситуацію в Україні? Звільнені журналісти заснували газету «Kyiv Independent», показавши, що український народ готовий боротися за власні інформативні джерела, які є важливою складовою незалежної держави.

На сьогоднішній день триває «гібридна війна» Російської Федерації з Європейським Союзом. Росія намагається послабити економіку ЄС. Енергетична криза, питання нелегальних мігрантів, які перебувають на білоруско-польському кордоні – методи які активно використовує Кремль. Останні декілька років країни ЄС знаходяться в пошуках альтернативної для себе енергетики.

Не думаю, що в цьому питанні вони перш за все керуються екологічною ситуацією у світі, адже, як ми знаємо, споживання вугілля, нафти несуть за собою величезний вплив на екологію, яка зараз зазнає страждань. Скоріш, найбільша мотивація європейців – позбавитися енергетичної залежності від Російської Федерації. Спостерігаючи за останніми подіями на перший погляд, можна сказати, що ідея з зеленою енергетикою провалилася. Але це процес не одного дня. Для досягнення певних цілей завжди встановлюється певний дедлайн. Подивившись статистику 2019 року, більшість країн перевионали свій план, який був поставлений на 2020 рік. (рис. 2)

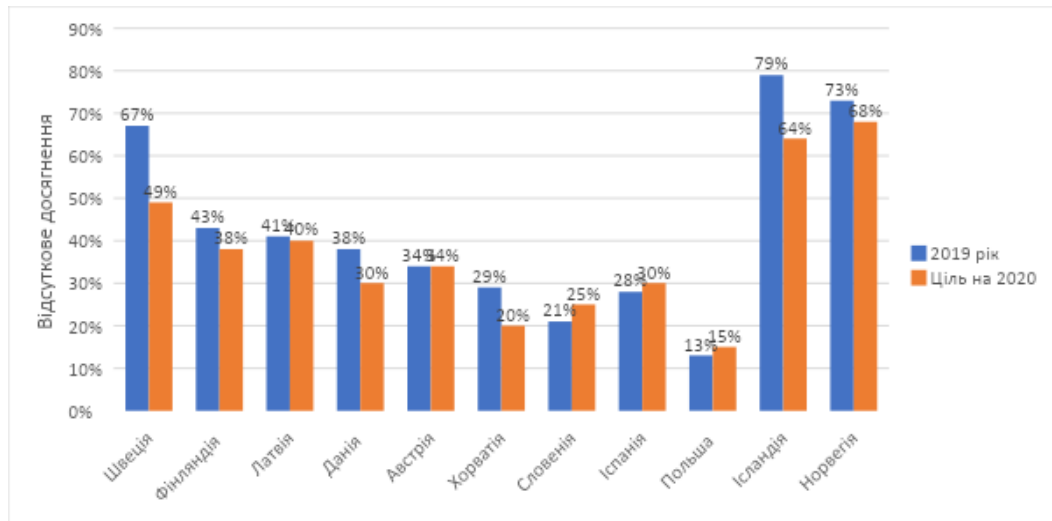

Рис. 2. Частка «зеленої енергетики» в країнах ЄС, 2019-2020 рр.
Джерело: Складено автором за матеріалами [3]

Як ми бачимо, Ісландія – беззаперечний лідер у забезпеченні себе «зеленою енергетикою». Ісландія – вулканічна країна. Лава з вулканів підігріває величезні підземні озера. Геотермальне тепло подається трубами до міст, де запасується у гігантських резервуарах, обігрівуючи будинки та підприємства. Річки, які з'являються в результаті вулканічної активності, рухають турбіни, що виробляють значну частину електроенергії, що потрібна країні. Ісландія має намір повністю відмовитися від використання нафти на користь «зеленої енергетики».

Фінляндія була визнана лідером у виробництві енергії з лісової біомаси. По своєму географічному положенню країні не пощастило, адже нафту, газ, вугілля вони імпортують. Не стійкі ціни на дані товари б'ють по економіці, а вона потребує досить великий об'єм енергії, адже Фінляндія – північна країна, з холодними та довгими зимами. До 1981 року держава мала 4 ядерні реактори, але далі розвиток атомної енергетики зупинився. Фіни зробили висновки після вибуху на ЧАЕС та радіоактивних опадів, що випали на їх територію після аварії. Керівництво країни припинило давати дозвіл на будівництво нових реакторів. У цілому, до 2050 року планується зменшити емісію парникових газів у 5 разів (порівняно з рівнем 1990 року). Фінляндія пообіцяла припинити використовувати вугілля для виробництва енергії до 2030 року, скоротивши споживання нафти на 50%.

Ще одна країна-лідер – Швеція. Вони ніби прислухалися Дмитра Менделєєва який казав: «У хімії немає відходів, є лише невикористана сировина». Країна використовує технологію «waste-to-energy». Приблизно 2,5 млн тон сміття спалюється щороку, з метою вироблення електрики або ж тепла, забезпечуючи себе самостійно на 67%. Я думаю, що в цьому питанні Україна могла б перейняти досвід Швеції, адже у нас є проблема з сміттєзвалищами. Наприклад, я з м. Конотоп, що на Сумщині. Відразу за містом знаходиться місцевий смітник, куди привозять відходи з усього району. Восени неможливо відчинити вікна, адже повітря забруднене. Більш того для максимального збереження своїх природних ресурсів ми маємо побудувати промисловість з біосферним кругообігом речовин, використовуючи корисні елементи сировини багаторазово, а не відправляти їх на сміттєзвалища. У цьому випадку, відходи з виробництва не будуть відходами, а стануть вторинно матеріальними ресурсами.

У цілому Євросоюз забезпечує себе «зеленою енергетикою» на 20%, інші 80% вони імпортують. Головні постачальники – Російська Федерація, яка вдало цим користується, та Норвегія. У цілому, ЄС імпортує природний газ більше ніж у 5-ти країн світу. Серед них: Росія, Норвегія, Алжир, Велика Британія, Катар та інші. (рис. 3)

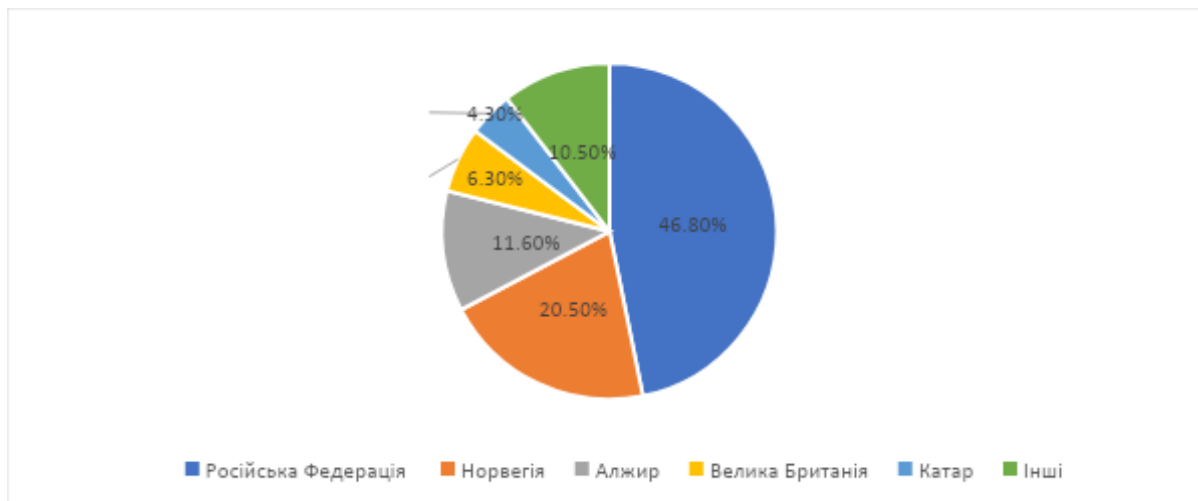

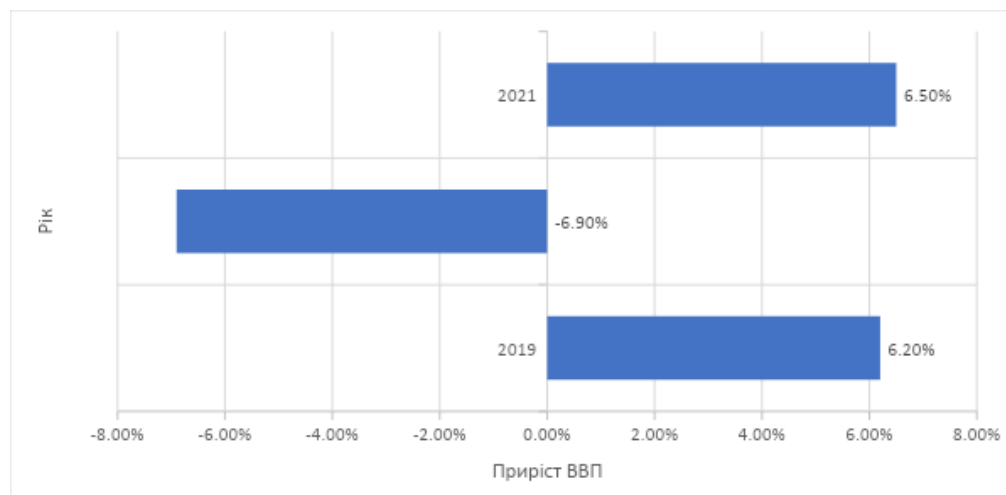
Рис. 3. Імпортований газ Євросоюзом, перша половина 2021 року
Джерело: Складено автором за матеріалами [8]

У контексті моралі не важливо, яке паливо використовує людина. Ми всі люди й певною мірою залежимо один від одного. Енергетична криза може тривати не один рік, але на прикладі Швеції, Фінляндії, видно, що якщо кожна нація згуртується, то ніяка криза, «гібридна війна» не зможуть здолати її.

Нелегальні мігранти, які перебувають на кордоні Білорусії, ще один із методів послаблення економіки Заходу. Не дивно, що вони перебувають саме на білоруско-польському кордоні, адже, по перше, грубо кажучи, Білорусь – «шістка» Російської Федерації; по друге, нещодавній білоруско-польський конфлікт допоможе відвернути увагу від РФ. Як зазначають самі мігранти, їх «кінцева зупинка» - Німеччина. Особисто мене це також не здивувало, адже саме Німеччина є центром ЄС. Таким чином, економіка Європейського Союзу на пряму залежить від економіки Німеччини.

Я не виключаю того факту, що через декілька років ми будемо розглядати світову економічну кризу спричинену COVID-19 як «гібридну війну» Китайської Народної Республіки проти всього світу. Наприкінці січня 2020 року китайська влада запровадила lockdown в м. Ухань, саме звідти вірус поширився по всьому світу, обмеживши економічну активність по всій країні. Коли в квітні 2020 року китайські підприємства почали виходити з карантину, то промислова активність у решти країн світу просто зупинилась. Це відкрило перед Китаєм низку можливостей, якими він вдало скористався, або ж вдало створив. КНР починає виробляти та експортувати різні товари, а саме: маски, ліки, комп'ютери та монітори, адже попит на них різко зріс в умовах переходу людей на дистанційну роботу та навчання. Як результат, поки всі країни борються з проблемою високої захворюваності, економіка Китаю зростає. На даний момент, КНР – єдина країна світу, чия економіка зросла в порівнянні з докризовим періодом. (рис. 4)

Коронавірус став екзаменом не лише для економіки чи систем охорони здоров'я, він є справжнім випробуванням на міцність європейської ідеї, на цінності та демократію. З моєї точки зору, європейці склали його не на відмінно, адже деякі країни ЄС заявили про відступ від зобов'язань відповідно до Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (на підставі ст. 15 у зв'язку з надзвичайною ситуацією). Було обмежене вільне пересування людей через кордони держав ЄС. Також було призупинено дію Шенгенських угод, а відкриті кордони розглядалися як каталізатор зараження. На щастя, люди винайшли вакцину, за допомогою якої деякі країни вже майже повністю «вийшли» з карантину, відновивши звичайне для себе життя. Я думаю, що громадяни України які принципово не хочуть вакцинуватися, думаючи про те, що вони знають краще та більше, мають подивитися, наприклад, на Нідерланди, де на момент 21 листопада 2021 року було вакциновано 72,6% громадян. Нам усім слід пам'ятати, що здоров'я в нас лише одне. Якщо ми маємо шанс його захистити, то чому б його не використати?

*Рис. 4. Динаміка ВВП КНР, 2019-2021 рр.
Джерело: Складено автором за матеріалами [4]*

Ще у 1948 році була прийнята “Загальна декларація прав людини”. У її першій статті зазначається: «Усі люди народжуються вільними та рівними у своїй гідності та правах. Вони наділені розумом та совістю і повинні діяти по відношенню один до одного в дусі братерства». Звичайно, влада кожної держави, перш за все, має думати про національний інтерес свого населення, але ніколи не слід забувати, що за кордонами їх території живуть громадяни інших країн, які хочуть жити в теплі, безпеці та гармонії.

Підсумовуючи, слід зазначити, що з одного боку, «гібридна війна» може негативно вплинути на економіку країни або політичного союзу. Наприклад, Європейський Союз та Україна. Коли у 2014 році розпочалася «гібридна війна» РФ та України, то ВВП нашої країни впало на 6,6%, а ВВП Росії впало на 1,9%. З іншого боку, у контексті того, що COVID-19 - «гібридна війна» КНР проти всього світу, то можна спостерігати піднесення економіки, а саме ВВП, на 2021, зросло на 0,3%, порівнюючи з періодом до пандемії, тобто 2019 рік.

Список використаних джерел:

1. Звільнені журналісти Kyiv Post створили нове англomовне медіа Kyiv Independent. URL: <https://biz.liga.net/ekonomika/reklama-marketing/novosti/uvolennye-jurnalisty-kyiv-post-sozdali-novoe-angloyazychnoe-media-kyiv-independent>
2. Global nuclear arsenals grow as states continue to modernize - New SIPRI Yearbook out now. URL: <https://sipri.org/media/press-release/2021/global-nuclear-arsenals-grow-states-continue-modernize-new-sipri-yearbook-out-now>
3. File: share of energy from renewable sources 2019. URL: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Share of energy from renewable sources 2019 data,15Jan2021](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Share_of_energy_from_renewable_sources_2019_data,15Jan2021).
4. National Bureau of Statistics of China. URL: <http://www.stats.gov.cn/english/StatisticalCommuniq/>
5. Statistics and research. Coronavirus (Covid-19) Vaccinations. URL: <https://ourworldindata.org/covid-vaccinations?country=NLD>
6. HOFFMAN, Frank G. *Conflict in the 21st century: The rise of hybrid wars*. Arlington: Potomac Institute for Policy Studies, 2007.
7. Ісландія. Країна надійної та чистої енергетики. Майбутнє в теперішньому. URL: [Исландия. Страна надежной и чистой энергетики. Будущее в настоящем - Портал-Энерго.ru - энергоэффективность и энергосбережение \(portal-energo.ru\)](https://portal-energo.ru)
8. EU imports of energy products. URL: [EU imports of energy products - recent developments -](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=EU_imports_of_energy_products)
9. World population. URL: <https://www.worldometers.info/world-population/>

10. INTENSITY OF HYBRID THREATS TO NATIONAL ECONOMIES. URL: http://zt.knute.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2871&catid=317&lang=u
11. Trade and economic policy in the context of hybridization of interstate conflicts. URL: http://zt.knute.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2754&catid=301&lang=u

Науковий керівник: **Дугінець А.В.** - доктор економічних наук, професор кафедри світової торгівлі.

Адреса електронної пошти автора: dubovik03nastya@ukr.net

ІВАСЕНКО Катерина,

*Студентка 1-го курсу факультету
інформаційних технологій*

ДЕФІЦИТ ПИТНОЇ ВОДИ, ЯК ГОЛОВНА ПРОБЛЕМА ЛЮДСТВА І УКРАЇНИ

Вважається, що вода – це найнеобхідніший ресурс для людського існування й існування всього живого на планеті Земля. Організм людини більш ніж наполовину складається з води, а також без неї не відбувається жодних біологічних процесів у живій природі.

У ХХІ столітті світовою спільнотою було визнано, що право на воду – це головне право людини на достатню кількість чистої питної води для задоволення основних її потреб. Вода є основою сталого розвитку та має вирішальне значення для соціально-економічного розвитку, виробництва енергії та харчових продуктів, квітучих екосистем та виживання людини. Вода також є основою адаптації до зміни клімату, слугуючи вирішальною сполучною ланкою між суспільством і навколишнім середовищем. Безпечна та легкодоступна вода важлива для здоров'я населення, незалежно від того, чи використовується вона для пиття, побутового використання, виробництва їжі чи рекреаційних цілей. Покращене водопостачання та краще управління водними ресурсами можуть сприяти економічному зростанню країн і значно сприятимуть скороченню бідності. Забруднена вода та погані санітарні умови пов'язані з передачею таких захворювань, як холера, діарея, дизентерія, гепатит А, черевний тиф та поліомієліт. Відсутність, погане або неналежне управління водопостачанням наражають людей на ризики для здоров'я, яких можна запобігти. Особливо це стосується закладів охорони здоров'я, де як пацієнти, так і персонал піддаються додатковому ризику зараження та захворювань, коли не вистачає послуг водопостачання, санітарії та гігієни.

Вода також є проблемою прав. Із зростанням населення планети зростає потреба у збалансуванні всіх конкуруючих комерційних потреб у водних ресурсах, щоб громади мали достатньо для своїх потреб. Однією з найважливіших останніх віх стало визнання в липні 2010 року Генеральною Асамблеєю ООН права людини на воду та санітарію. Асамблея визнала право кожної людини на доступ до достатньої кількості води для особистих і побутових потреб, тобто від 50 до 100 літрів води на людину на день. Вода має бути безпечною, прийнятною та доступною (рис.1).

Витрати на воду не повинні перевищувати 3% доходу домогосподарства. Крім того, джерело води має бути в межах 1000 метрів від будинку. [1]

Питання про нестачу водних ресурсів, що придатні для вживання людини, порушувалось неодноразово. Деякі експерти стверджують, що прісної води могло б вистачити на всіх людей, за умови, що всі водойми з питною водою були поділені рівномірно. Вода хоч і покриває 70,9% поверхні Землі, але кількість питної води становить тільки 2,5 % від її загальної кількості. Нестача води може стати однією з найважчих проблем людства в XXI столітті і саме нестача води може призвести до широкомасштабних війн між державами. ООН попереджає, що до 2050 р. потреба жителів планети в продовольстві зросте на 70 %. Глобальне споживання води для сільського господарства збільшиться на 19 %. До цього моменту на ці потреби буде залучено майже 90 % світових ресурсів прісної води. [2]

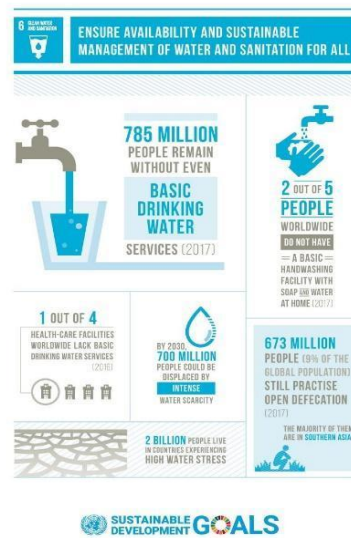
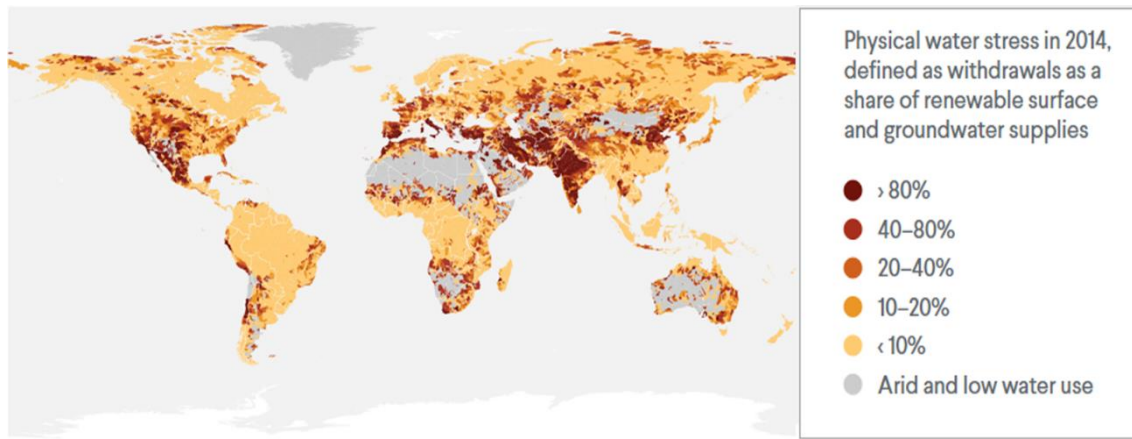

Рис.1. Дослідження ООН.

Дефіцит води часто поділяють на дві категорії: фізичний дефіцит, коли виникає нестача води через місцеві екологічні умови та економічний дефіцит, коли є недостатня водна інфраструктура. Наприклад, у зоні дефіциту може бути як нестача опадів, так і відсутність належних сховищ води та санітарно-гігієнічних засобів. Експерти стверджують, що навіть якщо існують значні природні причини нестачі води в регіоні, людський фактор часто є центральним у проблемі, особливо щодо доступу до чистої води. На думку більшості експертів, Близький Схід і Північна Африка знаходяться в найгіршому стані з точки зору фізичного навантаження на воду. Багато країн, особливо заможніші, все ще задовольняють свої потреби у воді. Наприклад, Об'єднані Арабські Емірати (ОАЕ) імпортують майже всі продукти харчування, що позбавляє потреби використовувати воду для сільського господарства. ОАЕ та інші багаті країни Близького Сходу також сильно покладаються на опріснення великої кількості води океану, хоча цей процес є дорогим та енергомістким (рис.2).

Глобальне потепління призведе до збільшення кількості територій з водним дефіцитом і посилить нестачу водних ресурсів на вже постраждалих місцях суходолу.

У світі проблема незабезпечення існує багато років, але з недавнього часу вона торкнулась території України. Україна належить до держав з недостатнім забезпеченням водними ресурсами. Вона – одна з найменш водозабезпечених країн Європи. Водні об'єкти України вкривають 24,2 тис.кв.км, що становить 4,0% від її загальної території (603,7 тис. кв. км). До цих об'єктів належать річки, озера, водосховища, ставки, канали тощо.

Sources: National Geographic; Navajo Water Project; UNICEF; World Resources Institute; WRI Aqueduct.

Рис.2. Дослідження ООН.

Територія України має не дуже густу річкову мережу (середнє значення – 0,34 км/кв. км), тут немає великих природних водойм і не багаті запаси підземних вод. Болота, що були природним регулятором водності річок, нині наполовину осушені. Отже, водні природні ресурси України – це насамперед місцевий і транзитний стік річок, водні запаси озер, штучних водойм і підземних горизонтів. [3] Зовсім непомітно нестача води підкралась до наших домівок, хоча здавалось, що в нашій країні дефіцит прісної води є неможливою проблемою. Все частіше українці купують бутильовану воду в супермаркеті чи мусять обладнуватись фільтрами для очищення води. На жаль, вода зараз містить в собі багато домішок, а особливо заліза. В невеликих кількостях цей мінерал корисний, але якщо вживати воду з великим вмістом цієї речовини, то можливе навіть виникнення ракових пухлин. В Україні, наразі 90% міського населення та лише 26% сільського населення мають доступ до централізованого водопостачання. Тільки привізну питну воду змушені використовувати у більш ніж 800 населених пунктах по країні. Зі змінами клімату та екстремальних погодних явищ ситуація може погіршитись. [4]

Близько 20% добрив і пестицидів, які використовуються на полях, потрапляють у водойми. Наявність у воді таких домішок може погіршити її органолептичні властивості і в багатьох випадках становити пряму загрозу здоров'ю та життю людини. В результаті Дніпро, що витікає з проточної річки, перетворився на каскад водосховищ, більшість з яких можна віднести до мілководдя. Внаслідок цього фізико-хімічні та біологічні властивості дніпровської води з року в рік докорінно змінювалися та погіршувалися. На відміну від поверхневих вод, підземні води більш не сприйнятливі до господарської діяльності. Проте підземні води, які широко використовуються для сільськогосподарського водопостачання, є незахищеними і не можуть використовуватись як джерело питного водопостачання. Тривалий дефіцит води може мати руйнівні наслідки для здоров'я населення та економічного розвитку. Дефіцит води значно ускладнює сільське господарство, це загрожує доступу населення до їжі. Громади, які не мають продовольчої безпеки, можуть зіткнутися як з гострим, так і з хронічним голодом, де діти більше схильні до захворювань, пов'язаних із недоїданням, таких як затримка росту та виснаження, а також хронічні захворювання через неправильне харчування. Попит на воду продовжує зростати, тоді як водні ресурси виснажуються. Доступ до безпечної води скорочується внаслідок швидкого зростання чисельності населення, а також через урбанізацію, неправильне використання води та неефективне управління водними ресурсами, зміну клімату та екстремальні погодні явища.

В ухваленому 2 грудня Верховною Радою державному бюджеті на 2022 рік на програму "Питна вода України" передбачено 1 млрд гривень. Про це повідомив міністр розвитку громад і територій Олексій Чернишов: «Наразі в Україні, як і в усьому світі, бракує якісних питних водних ресурсів. Це глобальна проблема. Причина її виникнення має комплексний характер: кліматичні умови, зношена інфраструктура, неефективне споживання, забруднення тощо. У нашій країні в деяких районах воду досі подають за графіком. Розв'язати ці багаторічні проблеми покликана державна програма «Питна вода України». У держбюджеті 2022 року на її реалізацію виділено 1 млрд грн», - сказав

Чернишов.[5] Уряд України всіма силами намагається зробити так, щоб нестача питної води, відчувалась якомога менше.

Найбільше Україна відчула масову нестачу прісної питної води саме з початком війни. З того часу як росія вторглась на територію України, населення нашої держави потерпає від поганого забезпечення водою. З 2014 року населення з окупованих територій страждає без власного водопостачання. Вже 8 років люди мають ходити за питною водою до спеціальних пунктів видачі та набирати воду для свого виживання. Сьогодні постійні обстріли та збройні сутички продовжують створювати загрозу водопостачання сімей у регіоні. Для тих, хто живе вздовж «лінії розмежування», приготування їжі, миття рук і доступ до чистої питної води є щоденним викликом. Також постраждали дитячі садки, школи та лікарні. На додаток до того, відносна ізоляція міст і сіл у Донецьку та Луганську лише посилилася внаслідок пандемії COVID-19. [6]

Найгостріша проблема з відсутністю води почалась з початком масового вторгнення в нашу країну в лютому 2022 року. Багато міст були відрізані повністю від водних ресурсів і не тільки. У великих містах таких, як: Чернігів, Маріуполь, Буча, Ірпінь, Миколаїв, Сміла тощо були масово позбавлені водопостачання. Люди повинні були вживати крайніх заходів для того, щоб вижити в такий скрутний час. Тому, окрім питання недостатності водних ресурсів, важливим також є питання доступу до чистої води. Руйнування інфраструктури та промислових об'єктів спричинило потрапляння у водні об'єкти шкідливих речовин, що призводить до їхнього забруднення, водночас зруйновані очисні споруди та насосні станції не спроможні очищувати воду та постачати її українцям. Окупанти обстрілюють водну інфраструктуру, замінують дамби, проводять військові операції на території Чорного та Азовського морів. Існує кілька рішень, здатних ефективно подолати дефіцит води, включаючи повторне використання, зберігання, управління, збереження та численні технології обробки води та опріснення води.

Перероблену або рекультивовану воду можна використовувати в різних галузях промисловості, як у приміщеннях, так і в громаді. Типове використання оборотної води включає поверхневе зрошення садів і виноградників, полів для гольфу, ландшафтних територій та продовольчих культур. Інші види використання включають поповнення підземних вод, збереження або розширення екосистем, таких як водно-болотні угіддя або прибережне середовище проживання, а також у промислових процесах. Все більш популярним рішенням дефіциту прісної води є очищення джерел солоної або солоної води за допомогою процесу, відомого як опріснення. Цей процес може обробляти морську або підземну воду, що містить концентрацію солі, яка робить воду непридатною для споживання людиною.

Чистої питної води не вистачає, і є мільйони людей по всьому світу, які витрачають цілий день на її пошуки. Проте люди, які мають доступ до безпечної, чистої питної води, сприймають її як належне і не використовують її розумно. Люди виявились поганими користувачами ресурсів, які дала нам природа. Вода, зрештою, є обмеженим ресурсом, і розв'язанням проблем дефіциту води, які наразі пропонуються, виявляються безнадійними. Потрібно докладати серйозніших зусиль для подолання основних проблем. Удосконалення науки та технології очищення води, управління водними ресурсами та постачання чистої води, а також усвідомлення збереження та заощадження води при розробці рішень на основі природи, безумовно, можуть зменшити майбутній дефіцит чистої води. Однак впливова політика набагато краща, ніж наукові чи технічні досягнення, оскільки їх буде недостатньо без ефективності впровадження в реальність. Існує чітка проблема з питною водою та не забезпечення населення нею, особливо в країнах, що розвиваються. Цю проблему потрібно вирішувати, чим швидше, тим краще. Немає єдиного способу, який можна було б запропонувати для розв'язання цієї глобальної проблеми. Проте існують способи раціональнішого використання людиною водних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Електронний ресурс: <https://www.un.org/en/global-issues/water>

2. Відомості ООН: Прісної води в світі стає все менше <http://vidomosti-ua.com/science/42040>
3. Електронний ресурс: <http://www.nbu.gov.ua/node/3972>
4. Електронний ресурс: <https://www.unicef.org/ukraine/press-releases/world-water-day-2021>
5. Електронний ресурс: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3362394-u-derzbudzeti2022-na-programu-pitna-voda-peredbacili-milard-cernisov.html>
6. Електронний ресурс: <https://www.unicef.org/ukraine/en/stories/families-suffer-seven-years->

Адреса електронної пошти автора: K.Ivasenko_FIT_1_21_B_d@knu.edu.ua

КОНОПАЦЬКА Юлія

Студентка 5-го курсу факультету економіки, менеджменту та психології

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА: СВІТОВИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

У статті досліджується термін «інклюзія» та його взаємозв'язок з інклюзивною освітою. Ефективність впровадження та успішного функціонування інклюзивної освіти в закладах загальної середньої освіти. Досвід роботи з дітьми, з особливими освітніми потребами як в зарубіжних країнах, так й в Україні.

Запровадження інклюзивної освіти в Україні, на відміну, від багатьох країн світу, вступило в правові межі 5 вересня 2017 року, коли був прийнятий новий Закон України «Про освіту». Який мав на меті, забезпечити право дітей з особливими освітніми потребами здобувати освіту в усіх навчальних закладах, незалежно від «встановлення інвалідності». Звичайно, через вагомі зміни, які відбулися в законодавстві, педагогічним працівникам довелося освоїти нові компетентності, які б відповідали сучасним реаліям освітнього процесу. Так як, досвід впровадження інклюзивної освіти в Україні не був інноваційним, то в більшості спирався на доробки зарубіжних країн в даній царині педагогіки. Тому, таким важливим залишається розуміння розвитку і впровадження інклюзивної освіти не тільки в Україні, а й в світі.

Аналіз досліджень і публікацій засвідчує, що проблемою інклюзивної освіти займалося багато вітчизняних вчених. Серед них: Ашиток Н.І., Бойчук Ю.Д., Гаяш О.В, Кушнір І.І., Попович О.М., Черепаня Н.І., Шульга О.С. та ін. Вченими були досліджені такі питання як: проблеми інклюзивної освіти (навчання та виховання осіб в її умовах); модернізація освіти для осіб з особливими освітніми потребами; сучасні тенденції в науці та освіті інклюзивного напрямку; реалізація інклюзивної освіти за кордоном і інші напрацювання в даній сфері.

Мета статті полягає у дослідженні досвіду зарубіжних країн щодо ефективності впровадження та успішного функціонування інклюзивної освіти в закладах загальної середньої освіти в Україні.

Під поняттям «інклюзія» розуміється процес збільшення участі особи у соціумі, в даному випадку, шляхом залучення дитини до закладу освіти не відокремивши його від однолітків через наявність тієї чи іншої нозології, діагнозу або особливості тощо, а, навпаки, сприявши соціалізації дитини з оточуючими (інклюзивна освіта). При цьому, ефективність впровадження та успішного функціонування інклюзивної освіти в закладах загальної середньої освіти залежить від багатьох

чинників. Зокрема, такими чинниками можуть виступити: нормативно-правове регулювання і процедури її впровадження, кадровий потенціал закладу, рівня підготовка вчителів, готовність адміністрації школи, просвіта батьків дітей з особливими освітніми потребами (ООП), матеріально-технічна база закладу, взаємодія між вчителем, асистентом і батьками дитини та іншими спеціалістами між собою (команда супроводу) та звичайно ж, процес взаємодії педагогів з самою дитиною.

Водночас, якщо в Україні інклюзивна освіта й досі є інноваційною і перебуває на етапі свого становлення та розвитку, то для більшості країн світу, вона вже давно переросла категорію «новинки». Для цього, слід познайомитися з моделями побудови інклюзивного навчання в таких країнах як: Австрія, Німеччина, Італія, Швеція та інших європейських країн. Звичайно, інклюзивна освіта існує і в інших країнах, проте для даного аналізу розглянемо саме європейські країни.

«Однією з характерних тенденцій зарубіжної освіти є процес децентралізації. Місцеві органи освіти у Франції, Німеччині, Португалії, Данії, Фінляндії уповноважені керувати навчанням дітей з ООП і відповідати за нього. Зокрема, місцеві органи освіти цих країн звертають пильну увагу на організацію дітям з ООП спеціальної підтримки й допомоги у закладах загальної середньої освіти, а також на вибір педагогів, безперервне підвищення їхньої кваліфікації, посилення взаємодії з батьками дітей цієї категорії. Ці відомства надають школам відносну самостійність у виборі педагогічних підходів до організації інклюзивної освіти і проводять моніторинг та систематичний контроль його ефективності відповідно до цілей національної та світової систем освіти» [3, с.189].

«В освітній системі Австрії функціонують центри спеціальної освіти, які несуть відповідальність за навчання дітей з особливими потребами в масових загальноосвітніх закладах і координують роботу всіх фахівців, залучених до цього процесу. Спеціалісти цих центрів діагностують дітей, консультують вчителів, надають навчально-методичну допомогу спеціальним педагогам і батькам учнів з порушеннями розвитку, проводять семінари та тренінги з підвищення кваліфікації, співпрацюють з адміністративними місцевими службами, медичними центрами тощо. Психолого-педагогічну підтримку, в тому числі й певні корекційно- реабілітаційні послуги, учням з особливими потребами у школах надають спеціальні педагоги, які, переважно, є штатними працівниками цих закладів. Спеціальні педагоги мають функціональні обов'язки, які визначаються потребами школярів з обмеженими можливостями здоров'я. Ці фахівці можуть бути асистентами вчителів, зокрема учителів-предметників, консультантами педагогів і батьків. У класі на них покладається відповідальність за навчання учнів з особливостями розвитку, яка поділяється разом з учителем класу. Тимчасову підтримку учням з особливими потребами можуть надавати профільні фахівці з медичних і медико-соціальних закладів» [1].

У Італії «сьогодні в країні понад 90% дітей з особливостями психофізичного розвитку здобувають освіту в закладах загального типу. В освітніх департаментах провінцій країни функціонують консультативні служби, до складу яких входять різнопрофільні фахівці, адміністратори шкіл, працівники управлінь освіти, представники громадських організацій, за необхідності залучаються спеціалісти служб охорони здоров'я. Співробітники цих служб організовують інклюзивне навчання, діагностуючи дітей і визначаючи їхні потреби, надають консультативну та навчально-методичну допомогу педагогам і шкільній адміністрації. У масових муніципальних закладах працюють асистенти вчителів, які надають допомогу школярам з обмеженими можливостями здоров'я та разом із педагогом класу відповідають за успішність учнів з особливими потребами» [2, с. 91].

«У Швеції Законодавчо закріплено право дітей з особливими потребами навчатися в масовій школі. При цьому, держава здійснює соціальну та фінансову підтримку таких шкіл. В університетах у всіх програмах підготовки вчителів є обов'язкові курси з фахової освіти (15 кредитів). Основи інклюзивного мислення формуються на всіх предметах та усіма викладачами» [4, с. 66].

Отже, проведений аналіз показує, що успішність розвитку інклюзивної освіти в кожній країні залежить в основному від особливостей функціонування адміністративних органів, які прописані в

конституції тієї чи іншої країни, навчанням та професійним удосконаленням кадрового потенціалу. Всі ці моделі схожі й відмінні одночасно, адже з одного боку засновані на спільній меті та завданнях, а з іншого відображають національний устрій країни в якій вони впроваджені. Україна ж перебуває на рівні, коли основи вже прописані й активно функціонують, але удосконалення їх не завершилося, а перебуває у «постійному русі» відносно запитів і труднощів, які виникають у фахівців та батьків залучених до інклюзивного навчання (підтвердженням даного процесу може слугувати зміни законів «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами» від 21 липня 2021 р. № 765 та Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» від 15 вересня 2021 р. № 957, що регулюють організацію інклюзивного навчання від 1 січня 2022 року).

Список використаних джерел:

1. Всеукраїнський фонд «Крок за кроком». Інтернет ресурс. Режим доступу: ussf.kiev.ua/ie_experience_implementing/.
2. Продиус О. І. Особливості моделей інклюзивної освіти в країнах Європи відповідно до вимог сучасного суспільства. / *Проблеми системного підходу в економіці*. Збірник наукових праць. [Випуск. 4 (72)]. Ч. 2. 2019. С. 86-93.
3. Садова І. І. Інклюзивна освіта в країнах Європи. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, [Випуск 69]. 2020. С. 188-192.
4. Полупанова Я. М. Моделі реалізації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах країн Європи. *Збірник наукових праць. Наукове видання «Педагогічні науки*. [Випуск 86]. 2019. С. 65-70.
5. Курілко А. О., Бреус, С. В. Ефективність української вищої освіти в контексті впровадження інклюзивної освіти у вищих навчальних закладах. *Вісник Черкаського університету*. №33 (286). 2013. Електронне видання. Режим доступу: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/_Kurilko_32-36.pdf.
6. Пісняк В. С. Теоретичні основи підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування трудових компетентностей молодших школярів в умовах освітньої інклюзії. *Науковий часопис*. Випуск 41. *Корекційна педагогіка*. Електронне видання. Режим доступу: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/36147/Pisniak%20V.pdf?sequence=1&isAll>
7. Ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти. Інститут післядипломної освіти Київського університету імені Б. Грінченка. Інтернет ресурс. Режим доступу: grpio.ipro.kubg.edu.ua/?page_id=48.

Науковий керівник: завідувач кафедри психології ДТЕУ, доктор психологічних наук, доцент **Миронець С.М.**

Адреса електронної пошти автора: konopatskajulia@gmail.com

СКРИПНИК Дар'я

*Студентка 3-го курсу факультет
ресторанно-готельного та туристичного
бізнесу*

СТАРІННЯ НАЦІЇ ТА НИЗЬКИЙ РІВЕНЬ ЖИТТЯ ЛІТНІХ ЛЮДЕЙ В УКРАЇНІ

Усі ми знаємо, що зараз у світі відбувається демографічна криза, але мало хто здогадувався, що ще однією з глобальних проблем людства є «старіння нації». Кожного дня ми бачимо безпорадних дідусів та бабусь на вулицях, допомагаємо донести їм важкі пакунки до дверей або переводимо через дорогу, але не усвідомлюємо, що в цьому криється світова проблема людства.

То що ж таке «старіння нації»?

Старіння нації – це процес, за якого кількість літніх людей, віком від 60 років, більша за кількість людей за віком менших, що також можна охарактеризувати як зсув розподілу населення за віком у бік старшого віку. Це є результатом демографічних змін в характері народжуваності, смертності і частково міграції. Старіння населення - процес, який характерний для всіх європейських держав, але висока частка старих людей там досягається, головним чином, високою тривалістю життя, т.зв. старіння “знизу”, а в Україні - за рахунок зменшення кількості дітей, т.зв. “старіння згори”[1]. Наразі в Україні кожна п’ята людина – у віці від 60 років та старше.

За шкалою ООН старим населення вважається тоді, коли частка людей у віці понад 65 р. становить більше 7%. В Україні вона загалом досягнула 15,9%, а серед сільських жителів – 19,8%. Тому населення країни оцінюють як дуже і дуже старе [1].

До найбільш вагомих причин виникнення проблеми «старіння нації» відносять:

- підвищення доступності та якості медицини та медичних послуг;
- зростання освітнього та культурного рівня населення;
- підвищення рівня життя в країні з порівнянням з минулими роками;
- зниження смертності та народжуваності.

Важливими наслідками старіння населення, як відзначають західноєвропейські дослідники, є крім погіршення демографічних показників, ще й такі: зниження здатності до освоєння нових професій і застосування нових технологій, негативний вплив на ефективність виробництва, бо з віком величина зарплати збільшується, а продуктивність праці зменшується [1].

В Україні пенсійний вік постійно змінюється, як і вимоги до тих, хто має право отримувати пенсію. Так станом на січень 2022 пенсію за віком в 2022 році не зможуть отримувати:

- українці, які досягли віку 60 років, але мають менше 29 років страхового стажу;
- українці, які досягли віку 63 років, але мають менше 19 років стажу (необхідно від 19 до 29 років стажу);
- українці, які досягли віку 65 років, але не мають хоча б 15 років стажу (необхідно мати від 15 до 19 років стажу) [2].

Це свідчить про те, що більшість з літніх українців мають розраховувати на себе чи своїх дітей для забезпечення гідного життя на пенсії, адже не всі мають змогу отримати гідну пенсію. В більш розвинених країнах існує така практика, як самостійне заощадження для життя на пенсії. Це означає, що людина протягом життя, стабільної роботи та заробітної плати, має самостійно заощаджувати кошти на проживання на пенсії. В Україні таке зустрічається не часто, адже не багато сімей мають можливість відкладати свої кошти. Звичайна ситуація – коли в сім'ї кожного місяця витрачають стільки, скільки і заробили, адже грошей вистачає тільки на це. Якщо ж брати до уваги ще й те, що багато мають кредити, маємо висновок, що практика «відкладання коштів на старість» не буде популярна серед населення країни.

Неможливо не відмітити той факт, що проблема «старіння нації» свідчить про подовження років життя. Однак, як ми вже з'ясували, не кожна літня людина в змозі підтримувати той рівень життя та забезпечення, як при своїх 20-50 роках життя, що значно погіршує позитивний аспект нашої проблеми.

Проблема «старіння нації» в нашій країні відзначається ще і тим, що багато молоді виїжджає до інших країн у пошуках кращої роботи та життя. Це позначається на тому, що економіка країни втрачає потенційних працівників та прибуток від їх праці, який в свою чергу мав би піти на пенсії, медичні реформи тощо. Зростання кількості споживачів саме похилого віку вимагає від виробників зміни асортименту товарів і перегляду спектра послуг. Крім того, громадський транспорт також доведеться переобладнати для забезпечення комфорту літніх пасажирів. Усе це потребує відчутних витрат [3]. Інша сторона активного виїзду молоді за кордон полягає у тому, що все більше і більше літніх людей втрачає своїх родичів, які могли б піклуватися про них.

Отже, проблема «старіння нації» суттєво впливає на якість життя. Літні люди потребують піклування та турботи, яку не можуть отримати у достатній кількості через фізичну відсутність молодшого покоління. В Україні від цього потерпають великий відсоток населення віком від 60 років. Маленькі пенсії, постійні стреси, збільшення цін в магазині та поганий стан екології – це все уже впливає на рівень життя літніх людей, а відсутність у багатьох з них онуків або дітей, які б допомагали їм отримувати необхідне для життя, тільки погіршує ситуацію. Отже проблема «старіння нації» вимагає негайного вирішення для поліпшення якості життя та розголосу серед молодого покоління, адже ті, у кого є бабусі та дідусі можуть уже зараз поліпшити становище, зателефонувавши своїм рідним та запропонувавши допомогу.

Список використаних джерел:

1. Вікіпедія. Вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. –Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Старіння_населення
2. Новини України та світу [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <https://nv.ua/ukr>
3. Український тижневик Міст [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <https://meest-online.com/view/problema-starinnya-natsiji-distalasya-j-ukrajiny/>

Адреса електронної пошти автора: D_Skrypnik_FRHTB_19_10_B_d@knu.edu.ua

ЦІВКА Влада

*Студентка 1-го курсу факультету
інформаційних технологій*

ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ: СУТНІСТЬ ТА ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ

За всю історію людства людина ще не зробила жодного винаходу, який би не завдав їй шкоди. Кожне втручання в природу спочатку дає те, на що розраховували люди. Але потім виявляються наслідки, неочікувані і непередбачувані.

Уже на початку ХХ століття людство зіткнулося з проблемами, що набувають величезного значення для долі людської цивілізації в цілому і називаються глобальними. До глобальних проблем належать такі, які зачіпають життєво важливі інтереси всіх народів та країн світу і які породжені загальними законами існування та розвитку людства. Йдеться передусім про питання війни і миру, економічну відсталість багатьох країн світу, катастрофічне забруднення навколишнього середовища, повітряного басейну та океанів, вичерпання природних ресурсів, енергетичну, сировинну, продовольчу проблеми, поширення цілого ряду нових захворювань.

Глобальні проблеми мають спільну об'єднуючу основу і загальнолюдський характер. Вони, як ми бачимо, пов'язані з різними сторонами життєдіяльності людської цивілізації світовою політикою й економікою, міждержавними і міжнаціональними відносинам, екологічними та демографічними умовами існування людей.

Кожна з глобальних проблем спороджена специфічними причинами, зумовленими, з одного боку, специфікою розвитку продуктивних сил, географічним середовищем, рівнем прогресу техніки, а з другого-специфічною суспільною формою, особливістю розвитку відносин економічної власності.

Найзагальнішою причиною загострення глобальних проблем, що характеризує технологічний спосіб виробництва, є швидке зростання народонаселення в останні десятиріччя ХХ ст., або демографічний вибух, який, до того ж, супроводжується нерівномірністю зростання населення в різних країнах та регіонах.

Щоб прогодувати, одягнути, забезпечити житлом зростаючу кількість населення, необхідно постійно нарощувати виробництво промислової та сільськогосподарської продукції, збільшувати обсяг вибудування корисних копалин тощо. Внаслідок цього поступово вичерпуються природні ресурси, забруднюється навколишнє середовище, підвищується середня температура Землі тощо.

Однак важливо виділити специфічні причини загострення проблем у сучасних умовах. *Найсуттєвішими з цих причин є:*

- Низький рівень впровадження ресурсо- та енергозбережних, екологічно чистих технологій;
- Швидка урбанізація населення;
- Швидке зростання на планеті народонаселення;
- Варварське становлення людини до природи;
- Посилення частоти виникнення регіональних воєнних конфліктів;

Низький рівень впровадження ресурсо та енергозаощаджуючих, екологічно чистих технологій. Застосування недосконалих технологій, зокрема спалювання нафти, вугілля і природного газу, призвело до того, що у 1990 р. в атмосферу було викинуто 6 млрд. т CO₂ промислового походження. Вміст вуглекислого газу в повітрі щорічно зростає на 0,5%, а за останні 150 років він зріс на 25%, причому на 12% — за останні 30 років. Дуже забруднюють атмосферу теплові електростанції. Наприклад, лише потужна Бурштинська ТЕС викидає в атмосферне повітря 85 тис. тонн сірчистого ангідриду, 15 тис. тонн оксидів азоту.

В Україні річний обсяг видобутку мінеральної сировини становить 1 млрд. т, а гірської маси — до 3 млрд. т, з них лише 5-8% компонентів мінеральної сировини використовують для виробництва продукції, а решта йде у відходи. Усього на території України на початку 1997 р. накопичено понад 25 млрд. т різноманітних відходів, які зробили непридатними для користування майже 160 тис. га зелених угідь. Вміст двоокису вуглецю в атмосфері зростає, тому температура земної поверхні за останні сто років підвищилася на 0,6%. Внаслідок цього підвищився рівень Світового океану.

Швидка урбанізація населення, зростання гігантських мегаполісів. Це супроводжується скороченням сільськогосподарських угідь, лісів, бурхливою автомобілізацією. Загалом на 0,3% території планети сконцентровано 40% всього населення. Нині існують десятки міст, кількість мешканців яких перевищує 10 млн.. У майбутньому чисельність цих міст та їхніх мешканців зростатиме. У містах зосереджено величезну кількість легкових автомобілів. Нині у світі їх налічується майже 700 млн.. За останні 30—40 років забруднення середовища вихлопними газами зросло утричі.

Оскільки демографічний вибух супроводжується нерівномірністю зростання кількості населення у різних країнах та регіонах, то у країнах, де найвищий приріст населення, продуктивні сили розвинуті слабо, панують масовий голод, злидні. У середньому населення планети збільшується нині на 1,7% за рік. Демографічний вибух спричиняє загострення таких глобальних проблем, як продовольча, екологічна, сировинна, енергетична. Демографічна проблема (криза) загострилася в Україні в останнє десятиліття. Для країни характерна інтенсивна депопуляція (близько 400 тис. осіб на рік), тобто процес вимирання населення країни. Відсутнє просте заміщення поколінь (смертність удвічі перевищує народжуваність); спостерігається погіршення стану здоров'я населення.. Таким чином, має місце процес старіння нації (частка осіб, вік яких становить понад 65 років, досягає 11 %).

Варварське ставлення людини до природи. Це найбільше виявляється в хижацькому вирубуванні лісів, знищенні природних річок, створенні штучних водоймищ, забрудненні шкідливими речовинами прісної води. Щороку світі знищується 15 млн. га лісів, на одне посаджене дерево припадає 10 вирубаних, кожену секунду вирубується ліси площею з футбольне поле. З початку ХХ ст. споживання прісної води зросло більше як у 7 разів, досягнувши на початку 90-х років майже 300 кубометрів. У найближчі 30 років споживання води зросте в 1,5—рази. Водночас, за даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, майже 80% усіх випадків захворювань пов'язані із споживанням неякісної води. Таке ставлення людини до природи виявляється також у надмірному використанні шкідливих мінеральних добрив, зокрема пестицидів.

У країнах, що розвиваються, щорічно отруюються пестицидами майже 400 тис. осіб. Загрозлива екологічна ситуація склалася в Україні. Внаслідок непродуманої меліорації уже зіпсовано 60% наших чорноземів. Імперська політика колишнього Радянського Союзу призвела до надмірної концентрації атомних електростанцій на території України. Наша країна розглядалася центром своєрідної енергетичної колонії, адже більша частина енергії експортувалася за кордон, а всі доходи від цього надходили в союзний бюджет. Займаючи 3% території колишнього СРСР, Україна приймала на себе 25 – 30% усіх його забруднень.

Надмірна загазованість, отруєння хімікатами тощо призвели до того, що в кістках сучасної людини вміст свинцю у 50 разів вищий, ніж у наших давніх предків. Збільшуються отруєння ртуттю, кадмієм, що є причиною катастрофічне швидкого зростання кількості серцево-судинних та онкологічних захворювань.

Найгострішою була й залишається проблема збереження миру, роззброєння, демілітаризації економіки. Адже на гонку озброєнь витрачаються величезні кошти, а процес виробництва й накопичення величезних арсеналів зброї заподіює непоправних збитків довкіллю. Зброя —

величезна загроза людству не лише як небезпека виникнення термоядерної війни. На неї, як зазначалось раніше, щорічно витрачаються нині майже 800 млрд дол.

Надзвичайно складно вирішуються проблеми конверсії військового виробництва в Україні, яка успадкувала понад 30% виробничих потужностей ВПК колишнього СРСР. Водночас ВКП України самостійно виготовляв лише до 4% сукупного асортименту зброї радянського. Тут була наявна лівова частка військової продукції з незавершеним технологічним циклом. Важливим є крок, зроблений Україною з моменту проголошення незалежності,— відмова в односторонньому порядку від розміщення атомної зброї на своїй території. Тепер Україна належить до без'ядерних держав світу. Крім загрози термоядерної зброї, реальною стає загроза екологічної зброї (провокування землетрусів, цунамі, порушення озонового шару над територією противника).

Однією із соціальних причин загострення глобальних проблем є непродумана регіональна політика держав, відсутність економічного суверенітету, національної власності на свої природні ресурси, засоби виробництва тощо. Хижацьке ставлення загальносоюзних міністерств і відомств до землі, отруєння її пестицидами, надмірна загазованість тощо призвели до того, що тут значно зросла смертність.

З погляду суспільної форми загальними причинами загострення більшості глобальних проблем є, з одного боку, відносини капіталістичної власності, насамперед хижацьке ставлення монополій до природних ресурсів, навколишнього середовища, лісів, водних ресурсів, Світового океану тощо.

Частка відносно чистих територій становить в Україні лише 7%. Сюди входять, переважно, території природно-заповідного фонду, а також прилеглі передгірські та гірські території. Причиною такої ситуації є дуже високий рівень концентрації промисловості в окремих районах, непродумане використання природних ресурсів, екологічно необґрунтована господарська діяльність у багатих на сільськогосподарські та рекреаційні ресурси регіонах.

Розглядаючи причини загострення глобальних проблем з погляду речового змісту, ми назвали і демографічний вибух, й інші фактори, зумовлені розвитком сучасної системи продуктивних сил. Але це пояснення розкриває лише одну зі сторін суспільного способу виробництва і має бути доповнене характеристикою відносин економічної власності у різних соціальних системах, аналізом соціальної, політичної, юридичної та інших сторін надбудовних відносин.

Соціально-економічна сутність глобальних проблем. Твердження Ф.Слейтера та Ж.Дерста

Сутність глобальних проблем – комплекс зв'язків і відносин між державами та соціальними системами, суспільством і природою у загально планетарному масштабі, які зачіпають життєві інтереси народів усіх країн і можуть бути розв'язані їхніми спільними зусиллями.

З'ясовуючи сутність глобальних проблем, по-різному трактують причини їх загострення і природу цих явищ. Так, американські науковці (В. Войскопер, Д. Блейні та ін.) основними причинами зростання мілітаризації капіталістичної економіки вважають природно-історичні умови розвитку людини, її психологію, прагнення до насильства. Причину кризи навколишнього середовища американський учений Ф.Слейтер, швейцарський науковець Ж. Дерст та інші вбачають у притаманному людині інстинкті до руйнування. Більшість західних ідеологів такою причиною називають лише збільшення народонаселення, сучасну НТР, зростання промислового виробництва.

Такі тлумачення, по-перше, ігнорують соціальну сутність людини, відображають однобічний підхід до неї лише як до біологічної істоти. Насправді, як уже зазначалося, хоч у людині органічно поєднуються біологічна та соціальна сторони, але її сутність — це насамперед сукупність усіх суспільних відносин. По-друге, пояснювати загострення екологічних проблем лише розгортанням НТР, зростанням промислового виробництва — означає перебувати на позиціях технологічного детермінізму. Суто біологічне пояснення таких причин характерне для тих науковців, які вбачають загострення глобальних проблем лише у зростанні народонаселення.

Сутність глобальних проблем можна визначити як комплекс зв'язків і відносин між державами та соціальними системами, суспільством і природою в загально планетарному масштабі, які зачіпають життєві інтереси народів усіх країн і можуть бути розв'язані внаслідок їх взаємодії.

Важливою складовою у глобальних проблемах людства є розвиток громадської ініціативи, дійове втручання в розв'язання планетарних загроз цілих народів. Перші ознаки появи таких організацій з'явилися в 70-х рр. минулого століття, коли особливо відчутною стала проблема екології. У багатьох країнах виникає рух "зелених", які створюють громадські організації або партії і вдаються до активних дій зі збереження навколишнього середовища. Серед цих організацій є й такі, які поширюють свої дії на всі континенти й країни незалежно від національних кордонів. До таких відомих у світі організацій слід віднести, наприклад, Грінпіс.

Національні програми охорони природного навколишнього середовища будуть ефективними лише тоді, коли відповідатимуть міжнародним вимогам. Зараз організатором і координатором цієї діяльності виступає Організація Об'єднаних Націй та її спеціалізовані організації, насамперед створена в 1972 р. у системі ООН Програма з навколишнього середовища (ЮНЕП). За її ініціативою було розроблено і прийнято Декларацію з розвитку навколишнього середовища (1992 р.) — своєрідну міжнародну екологічну конституцію. Нині ЮНЕП домагається прийняття міжнародної конвенції про збереження глобальної біологічної різноманітності. Слід вказати, що Україна є учасницею майже 30 міжнародних багатосторонніх угод у сфері охорони довкілля, хоча їх існує значно більше. Протягом 90-х років Україна уклала з державами-сусідами кілька десятків угод з регіонального співробітництва про спільні заходи щодо охорони довкілля (наприклад, у межах Карпатського регіону, басейнів річок Дунаю, Дніпра, Чорного моря тощо).

Рослинний і тваринний світ нашої країни значно багатший, різноманітніший, ніж на прилеглих до неї територіях. Так, Україна займає лише 5,7% площі Європи, але на її території налічується близько 40% європейської флори судинних рослин. Зрозуміло, що збереження і примноження цих великих природних багатств — наш громадянський обов'язок. Важливим напрямом природоохоронної діяльності в Україні є розвиток заповідної справи — організація нових природних заповідників, національних парків, заказників тощо. Адже Україна має найбільшу в Європі територію.

Підсумовуючи, слід зазначити, що участь України у вирішенні глобальних проблем людства може бути дуже помітною, і залежить вона, перш за все, у наведенні порядку у власній оселі. Якщо Україна у себе вдома вирішить екологічні, демографічні й інші проблеми - це вже буде вагомим її внеском у розв'язання загальносвітових проблем.

Глобальність проблем потребує таких самих глобальних дій. Жодна проблема не може бути розв'язана індивідуально, адже всі проблеми взаємопов'язані й потребують об'єднаних зусиль, спільних дій усіх держав і народів. Глобальні проблеми відрізняються загально планетарним характером, пов'язані з життєвими інтересами народів усіх країн незалежно від їх соціального ладу, рівня економічної зрілості, географічного положення і можуть бути вирішені шляхом взаємодії всіх держав.

Проблеми збереження та охорони навколишнього середовища охоплюють увесь світ та людство і створюють загрозу для його сьогодення й майбутнього.

Збережімо нашу планету!

Список використаних джерел:

1. <https://www.stud24.ru/economics/suchasn-globaln-problemi-ljudstva-h/293013-875557->
2. https://otherreferats.allbest.ru/ecology/00054730_0.html
3. <https://www.stud24.ru/economics/suchasn-globaln-problemi-ljudstva-h/293013-875557->
4. <https://buklib.net/books/32148/>
https://geoknigi.com/book_view.php?id=426
5. https://studopedia.ru/15_13451_rozdil-sh-globalni-problemi-lyudstva-na-teritorii-ukraini-ta-rol-ukraini-v-ih-virishenni.html
6. <http://www.geograf.com.ua/human/school-course/413-globalni-problemi-lyudstva-ta-jikh-proyav->
7. <https://uchni.com.ua/ekonomika/857/index.html?page=2>
8. https://studopedia.com.ua/1_332416_globalni-problemi-prichini-viniknennya-sutnist-klasifikatsiya.html
9. <https://www.bestreferat.ru/referat-110944.html>
10. https://vuzlit.ru/123167/mizhnarodne_spivrobotnitstvo_podolannya_zagroz_planetarnogo_masshta

Адреса електронної пошти автора: civkavlaa@gmail.com

ШИЦУК Єлизавета

*Студентка 5-го курсу
факультету міжнародної торгівлі
та права,*

СПЕЦИФІКА ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ НА СВІТОВОМУ РІВНІ

У науковій статті розглядаються специфіки діяльності підприємств торгівлі на світовому ринку, а саме проблеми які вплинули на функціонування діяльності підприємств, а саме пандемія коронавірусу та сучасна війна з РФ на території України. Проаналізовані економічні показники підприємств за різні періоди під час значних впливів на світову економіку. А також розглянуто ефективність заходів, які було прийнято для покращення економічних показників міжнародної підприємницької діяльності та які методи покращення економіки України обрали під час війни.

Ключові слова: підприємництво, специфіка, світова торгівля, пандемія, війна, світова економіка, санкції, ВВП.

The scientific article examines the specifics of trade enterprises in the world market, namely the problems that affected the functioning of enterprises, namely the coronavirus pandemic and the current war with Russia in Ukraine. The economic indicators of enterprises for different periods during significant impacts on the world economy are analyzed. The effectiveness of measures taken to improve the economic performance of international business and which methods of improving Ukraine's economy were chosen during the war are also considered.

Key words: entrepreneurship, specifics, world trade, pandemic, war, world economy, sanctions, GDP.

У початку 2020 року світову економіку похитнула пандемія коронавірусу, через що багато компаній були вимушені знизити свою активність, або навіть повністю зачинити свій бізнес. В цей час влада кожної країни світу збільшувала свої витрати на підтримку охорони здоров'я та на допомогу постраждалим від цього захворювання. Десятка світових економік, таких як США, Китай, Японія, Німеччина, Великобританія, Франція, Індія, Італія, Бразилія та Канада зазнали великих збитків.

ВВП – валовий внутрішній продукт, що є стандартизованим економічним показником Системи національних рахунків, він вимірює загальний обсяг виробництва усіх кінцевих товарів та послуг, вироблених країною протягом певного часу. Показник використовують для порівняння економічних

показників країн, для оцінки рівня життя населення, прогресу чи соціального забезпечення серед країн.

Нижче розглянемо детально, як змінилося ВВП у десятці світових економік з 2016 по 2020 рр. (табл. 1)

Таблиця 1

Приріст ВВП у провідних країнах світу 2016-2020 рр., %					
Країна	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік
США	1,6	2,4	2,9	2,3	- 5,9
Китай	2,2	3,3	2,7	2,7	- 4,0
Японія	0,5	2,2	0,3	0,7	- 5,2
Німеччин а	2,2	2,5	1,5	0,6	- 7,0
Великобр итанія	1,9	1,9	1,3	1,4	- 6,5
Франція	1,1	2,3	1,7	1,3	- 7,2
Індія	8,3	7,0	6,1	4,2	1,9
Італія	1,3	1,7	0,8	0,3	- 9,1
Бразилія	- 3,3	1,3	1,3	1,1	- 5,3
Канада	1,0	3,2	2,0	1,6	- 6,2

Джерело: [1]

За результатами аналізу даних у наведеній вище таблиці, середній приріст ВВП у 2019 р. склав 1,6%, тоді як у 2020 р. він впав на 5,5%. Проте, починаючи з III кварталу 2020 року більшість країн демонструють суттєве відновлення економічної активності. Наприклад, у Китаї ВВП у III-му кварталі відносно II-го збільшився на 4,9%, у Німеччині – на 1,1%, у Бразилії – на 7,2% [1].

Велика кількість явищ та процесів впливають на економічне управління, а під час пандемії найбільш на економіку вплинули масові звільнення – 470 мільйонів людей залишилися без роботи по всьому світу. Особливо відбувалися звільнення у сфері послуг, а саме туризм, роздрібна торгівля, готельний бізнес та транспортні послуги. Через це зріс рівень безробіття, на кінець 2020 року він дійшов до 9,9% у світі, в той час як у 2019 році він складав 8,7% [2]. В таких країнах, як Німеччина, Італія, Франція, США держава надавала допомогу для збереження робочих місць. Наприклад, уряд Франції компенсував безробітним до 85% втраченого заробітку, крім того було збільшено розмір заробітної плати до 50% для людей, які працювали оффлайн [3].

Найбільших збитків зазнали сфери туризму та готельний бізнес: авіакомпанії скорочували рейси, а клієнти скасовували відрядження та відпустки. Сектор туризму та подорожей відповідає за близько 10,4 % світового ВВП. Під час епідемії коронавірусу саме туризм постраждав більше за всіх, зокрема через обмежувальні заходи, які впроваджують держави на пересування громадян, карантин, заборону авіаперевезень, а тому світова туристична галузь за підсумками 2020 р. втратила 2,1 трлн доларів прибутків. Наприклад, в США втрати індустрії туризму призвели до зниження ВВП в розмірі 1,2 трлн доларів у 2020 р. Скорочення поїздок в 2020 р. призвело до втрати податків на 80 млрд доларів [1].

У 2021 рік Міжнародний валютний фонд прогнозував зростання світової економіки на рівні 5,5%, але завдяки додатковому бюджетному стимулюванню, особливо США, і більш масштабній вакцинації, з'явилися перспективи прискореного відновлення економіки. Але перший заступник голови МВФ зазначив, що відновлення глобальної економіки було «неповним і нерівномірним».

"Воно неповне в зв'язку з тим, що, незважаючи на більш швидке, ніж очікувалося, відновлення в другій половині 2020 року, ВВП в більшості країн залишається істотно нижче докризових показників", - пояснив він [4]. За прогнозом МВФ на 2021, сукупний дохід на душу населення в країнах з ринковою економікою і в країнах, що розвиваються, за винятком Китаю, в період між 2020 і 2022 роком буде на 22% нижче, ніж якби пандемії не було. "Це призведе до того, що з початку пандемії за межею бідності опиняться майже 90 млн осіб", — заявив Окамото [4].

Відновлення світової економічної активності в першій половині 2021 року підняло торгівлю товарами вище її піку до пандемії, що змусило економістів Світової організації торгівлі покращити свої прогнози щодо торгівлі у 2021 та 2022 роках. СОТ спрогнозував зростання світового обсягу торгівлі товарами на 10,8% у 2021 році — у порівнянні з 8,0%, прогнозованих у березні — після зростання на 4,7% у 2022 році.

Збільшені річні темпи обсягу торгівлі товарами у 2021р. були відображенням спаду попереднього року, який у той час досяг дна у другому кварталі 2020 року.

У 2021 році, за даними та оцінками МВФ, лише в номінальному вираженні лідерами з валового внутрішнього продукту стали чотири країни - США, Китай, Японія та Німеччина. Фактично лише ВВП США перевищує сукупний ВВП 170 країн.

Розмір валового внутрішнього продукту США становить 22 900 трлн доларів, що дорівнює 25% світового ВВП. Фінанси, страхування та нерухомість (4,7 трильйона доларів) роблять найбільший внесок в економіку країни, за ними йдуть професійні та ділові послуги (2,7 трильйона доларів) та послуги уряду (2,6 трильйона доларів).

Економіка Китаю посідає друге місце у номінальному вираженні з ВВП і становить близько 17 трильйонів доларів. Вона залишається передовою країною у світі за обсягом виробництва у різних сферах, включаючи виробництво сталі, електроніки та робототехніки.

Однією з найбільш економічно розвинених країн Європи є Німеччина, яка експортує приблизно 20% автомобілів у світі. У 2019 році загальний обсяг торгівлі становив майже 90% ВВП країни.

Не встиг світ оговтатись від пандемії коронавірусу та закрити економічні статистики за 2021 рік, як світ та світову економіку знов сколихнуло 24 лютого 2022 року. Президент Росії Володимир Путін 24 лютого розпочав повномасштабну війну проти України, називаючи це «спеціальною воєнною операцією» із захисту Росії від НАТО. Російські війська розпочали наземне, морське та повітряне вторгнення, обстрілюючи міста України.

Голова Світового банку заявив, що у першу чергу по населенню держав вдарить подальше зростання цін на енергоносії, а у другу великою проблемою стане зростання цін на харчі, які до цього були на рекордно високих рівнях. Також через війни знизяться виробництва пшениці та експорт соняшникової олії. Україна і Росія великі виробники пшениці, приблизно 30% світового вироблення пшениці припадає на Україну та Росію. Щодо соняшникової олії, то Україна є найбільшим світовим експортером олії, Росія посідає друге місце. Разом країни виробляють 60% соняшникової олії світу. Чиказька біржа надає дані, що ціни на пшеницю нині становлять 14-річного максимуму [6].

МВФ також спрогнозували, які наслідки будуть для глобальної економіки через війни в Україні.

«Хоча ситуація залишається дуже мінливою, а перспективи є надзвичайно невизначеними, економічні наслідки вже дуже серйозні. Ціни на енергоносії та сировинні товари, включно з пшеницею та іншим зерном, зросли, що посилило інфляційний тиск через перебої в ланцюжку поставок і відскок від пандемії Covid-19. Шок цін матиме вплив у всьому світі, особливо на бідні домогосподарства, для яких продукти харчування та паливо становлять більшу частку витрат. У разі ескалації конфлікту економічна шкода буде ще більш руйнівною. Санкції проти Росії також матимуть значний вплив на світову економіку та фінансові ринки, маючи значні наслідки для інших країн. В Україні, крім людських жертв, вже є суттєві економічні збитки. Морські порти та аеропорти закриті та пошкоджені, багато доріг і мостів пошкоджено або зруйновано. Хоча на цьому етапі дуже

важко точно оцінити потреби у фінансуванні, вже зараз очевидно, що Україна зіткнеться зі значними витратами на відновлення та реконструкцію», – зазначили у Фонді.

Росія є одним з важливих джерел постачання газу, через це європейська економіка постраждає від зростання цін на енергоресурси, а особливо на газ. Східна частина Європи також відчувє зростання потреб у фінансуванні, через велику кількість біженців.

Щодо України, то МВФ також прогнозує, що українська економіка втратить 25-35% через війну. МВФ виділив для України пакет допомоги обсягом 1,4 млрд доларів [5].

Політики України майже відразу, від початку війни, стали призивати бізнес країни відновлювати свою роботу, у тих регіонах де це можливо. Міста України, де не відбувалися бойові дії жили майже у звичайному темпі життя, єдине, що змінилося це комендантська година та сигнали повітряна тривога, тому підприємницька діяльність у цих регіонах знов розпочала свою роботу. Працюють мережеві магазини, кав'ярні, кафе і ресторани, маленькі продуктові магазини тощо. Через війну народ України об'єднався, як ніколи раніше та роблять все можливе, щоб допомагати військовим на фронті або у тилу, купують різноманітні товари, ходять по закладах, фінансово допомагають волонтерам та інше. Багато великих компаній України вирішили раніше виплачувати працівникам заробітні плати та закривати податки перед державою. Велика кількість підприємців якусь частину від ціни товару чи від загально отриманих від роботи грошей віддають на допомогу ЗСУ, або на допомогу для переселенців по країні.

Можливо, що прогнози МВФ вірні і Україна багато втратить в темпах своєї економіки через цю війну, але сила українського народу зробить все можливе, щоб якнайшвидше відновити економічний стан країни та відновити вигляд зруйнованих міст та сільських господарств. Все буде Україна!

Список використаних джерел:

1. II Міжнародна науково-практична конференція «Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи», 07.05.2021 р.
 2. Міжнародний валютний фонд [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.imf.org/> (дата звернення 25.03.2022)
 3. Міжнародна організація праці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ilo.org/> (дата звернення 25.03.2022).
 4. Global trade rebound beats expectations but marked by regional divergences [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.wto.org/english/news_e/pres21_e/pr889_e.htm
 5. МВФ: війна в Україні стане ударом по світовій економіці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrainian.voanews.com/a/6486377.html>
 6. Економічні наслідки війни в Україні відчують далеко за її межами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-60619288>
-

Розділ 3. УКРАЇНА ТА НОВА ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

БАЛКО Аліна

*Студентка 1-го курсу факультету
міжнародної торгівлі та права*

ВПЛИВ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ НА ЗАГОСТРЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ КРИЗИ У СВІТІ

З початку пандемії корона вірусу Covid-19 виявлено більше 0,5 млрд випадків заражень[7]. Нові хвилі інфікування негативно вплинули на світову економіку. Найбільшого економічного спаду зазнали переважно країни з низьким та середнім рівнем доходу на душу населення. Коронакриза вплинула щонайменше на 130 мільйонів людей, порушивши їх матеріальне становище, та у підсумку штовхнувши їх за межі бідності. Відповідно до звіту ООН про стан продовольчої безпеки та харчування 2021 року у світі у 2020 році голодували від 720 до 811 млн людей у світі. Якщо взяти за основу медіану - 768 млн, то у 2020 році приблизно на 118 мільйонів людей більше страждали від хронічного голоду, ніж у 2019 році. Використовуючи інший індикатор, який відстежує цілорічний доступ до достатнього харчування, майже 2,37 млрд людей (або 30% населення планети) не мали доступу до достатнього харчування у 2020 році – зростання на 320 млн лише за один рік. Швидке поширення Covid-19 негативно вплинуло на сільськогосподарське виробництво і торгівлю. З початком пандемії китайський експорт овочів, чаю та продукції рибних ферм почав значно скорочуватись. Взагалі, майже все світове постачання продовольства були підірвані пандемією коронавірусу та поглибило продовольчу кризу.

Проте 24-го лютого 2022 року світ побачив нову трагедію, що значне вплине на транспортні витрати та скоротить кількість поставок сировинних товарів у світі. Воєнне вторгнення Російської Федерації на територію України поглибить продовольчу кризу та гальмуватиме досягнення цілі 2 сталого розвитку ООН – подолання голоду. В Україні доходи домогосподарств впали, а бідність почала зростати. Це пов'язано зі втратою робочих місць внаслідок руйнування інфраструктури, руйнацією малого та середнього і подекуди великого бізнесу та скороченням економічної діяльності. Вимушена міграція та трудова міграція до західноєвропейських країн, також сприяє кризі. Втрата доходів населення ускладнює доступ українців до таких базових потреб як їжа та вода, особливо на тлі зростання цін. Незважаючи на те, що війна відбувається лише між двома країнами, наслідки її є колосальними для всього світу, адже вторгнення Росії в Україну є наймасштабнішою від 1945 року війною у світі.

За один місяць воєнних дій ціни на продукти харчування досягли історичного максимуму. Тільки в Україні з лютого по березень індекс цін зріс на 12,6 %. Дефіцит продовольства призвів до зростання цін і в інших частинах світу. Станом на 8 квітня 2022 року індекс світових цін на сільськогосподарську продукцію зріс на 29% у порівнянні з січнем 2021 року. Ціни на кукурудзу та пшеницю вищі на 48% і 60% відповідно, порівняно з січнем 2021 року.

Як локальні, так і світові ринки зазнають стресу та продовжуватимуть скорочуватись на тлі новин про продовження війни, оскільки попит на продовольство залишається високим, а пропозиція поступово скорочується. Зростання цін на продукти харчування означає зростання рівня загроз продовольчій безпеці.

До того ж, Росія порушує всі правила ведення війни та руйнує місцеву інфраструктуру, це призводить до значного скорочення площ сільськогосподарських угідь та підвищуючи витрати на обробку землі, адже її спочатку треба бути розмінувати та очистити.

Війна загрожує руйнівними наслідками не тільки для українців, а і для інших народів світу: 36 країн із 55, в яких зараз продовольча криза, залежать від експорту з України та Росії. Обсяг експорту України на світовому ринку є критично важливим, особливо щодо забезпечення світу соняшниковою олією, житом, ріпаком тощо (рис.1).

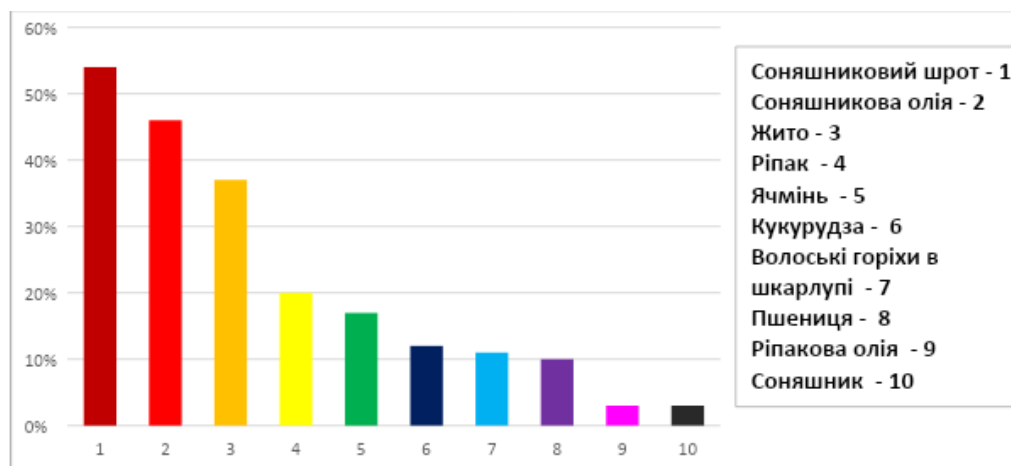

Рис.1. Частка України у світовому експорті зернових за даними 2021-2022 року, %.

Джерело: побудовано автором на основі [9]

Порушення експортних потоків внаслідок подій після 24 лютого та міжнародних санкцій проти Росії викликало загрозу глобальної голодної кризи, особливо на Близькому Сході та в Африці, де вже проявляються негативні наслідки. Це обумовлено тим, що Ліван отримує 80% пшениці з України; Єгипет закуповує пшеницю, а також великі обсяги олії; Лівія імпортує понад 40% пшениці з України; Ємен - не менше 27%. Крім того, влада північно-західної Сирії забезпечує регіон пшеницею і борошном, придбаним через Туреччину, але остання також імпортує 90 % пшениці з України [1]. Вже безумовно, що обсяги міжнародної торгівлі пшеницею у 2022 році скоротяться у порівнянні з 2021 р. (табл. 1). Причиною цього є зменшення експорту з Російської Федерації та України, а отже зниження імпортних очікувань для кількох країн [11].

Таблиця 1

Баланс світового попиту та пропозиції на пшеницю у 2021-2022 маркетинговому році (прогноз)

Джерело: побудовано автором на основі [9]

Показник	ФАО (Міжнародна сільськогосподарська організація)			Міністерство сільського господарства США		Міжнародна рада із зерна (IGC)	
	2020/21 м.р.	2021/2022 м.р.		2020/21 м.р.	2021/2022 м.р.	2020/21 м.р.	2021/2022 м.р.
		3.03.22	7.04.22				
Виробництво	776,6	775,4	776,5	776,0	778,5	774,4	781,3
Споживання	1053,6	1063,7	1065,5	1072,8	1068,8	1049,3	1069,6
Викорис	761,6	772,8	770,4	782,6	787,3	771,	778,2

тання						1	
Торгівля	189,2	194,0	189,8	198,7	204,8	190,3	194,0
Залишки	289,0	291,1	295,6	290,3	281,5	278,3	281,4

Примітка: 2020/2021 маркетинговий рік – дані попередньої оцінки;

Ускладнило ситуацію й те, що 5 березня 2022 року Уряд України прийняв постанову № 207, якою вносить зміни до постанови № 1424 від 29 грудня 2021 року, що передбачає призупинення експорту деяких харчових продуктів, зокрема вівса, гречки, проса, жита, м'яса, цукру та солі [10]. Рішення було прийнято, щоб захистити внутрішні постачання продовольства. 9 березня 2022 року уряд додав інші продукти, зокрема ячмінь та ріпак, до переліку товарів, експорт яких призупинено. Крім того, також 5 березня уряд запровадив вимоги щодо ліцензування експорту пшениці, кукурудзи, птиці, яєць та соняшникової олії, тобто експорт цієї продукції дозволяється лише з дозволу Міністерства економіки країни. Це призвело до падіння внутрішніх цін на зернові, однак виробники втратили мотивацію до реалізації своєї продукції.

Зупинка експорту сільськогосподарської продукції призведе до значних втрат доходів від експорту України. Загалом війна впливає на постачання продовольства скрізь – у зонах воєнних дій через падіння виробництва продуктів харчування та в решті світу через падіння експорту основних продуктів харчування. Тільки за 2021-2022 роки Україна експортувала половину світового експорту соняшникової олії. Згідно з дослідженнями експертів Київської школи економіки 400 мільйонів людей у світі залежать від поставок зерна з України.

В умовах війни українські аграрії не можуть продовжувати роботу в штатному режимі. Відсутність фінансування, проблеми з логістикою та нестача робочих кадрів зменшать кількість виробників сільськогосподарської продукції. Через окупацію територій 34% площ аграрного сектора не буде засіяно [4].

Наступна проблема постає в постачанні дизельного пального для агротехніки. До війни 75% пального Україна імпортувала з Росії та Білорусі, але зараз припинено усі торговельні поставки з країнами – агресорами. Хоча, в Україні наявні певні запаси пального та всі вони зараз йдуть на утримання армії. Ще однією причиною дефіциту палива є те, що за півтора місяця війни ворог знищив два десятки нафтобаз, завдав удару по єдиному працюючому в Україні нафтопереробному заводу в Кременчуці, підприємство було одним із найбільших нафтопереробних підприємств у Європі, а також зруйнував приблизно тридцять АЗС.

Пальне стає дефіцитним та дорогим. США ухвалили рішення заборонити поставки нафти, газу та вугілля з Росії. До цього заходу приєдналися Австралія та Канада. Про бажання повністю відмовитися від імпорту нафти та нафтопродуктів з РФ до кінця 2022 року оголосила влада Великобританії, Німеччини та Польщі. Євросоюз планує повністю відмовитися від імпорту російських енергоносіїв до 2030 року [12].

Логістика при сьогоdnішніх реаліях зазнала значних втрат. Багато магістральних доріг зруйновано, а інші залишаються небезпечними для використання. Морські порти та повітряні шляхи заблоковані окупантами, що значно ускладнює торгівлю. Уночі транспорт не може рухатися через впровадження комендантської години, що значно сповільнює роботу.

Мінування чорного моря та заборона росіянам заходити в порти зачепили світову логістику. П'ять із шести найбільших контейнерних судноплавних компаній світу - Maersk, MSC, CMA CGM, Нарag-Lloyd та Ocean Network Express - призупинили всі контейнерні перевезення до Росії, за винятком основних продуктів харчування, медикаментів та гуманітарної допомоги. Китайська COSCO поки що продовжує працювати з Росією. Великобританія заборонила експорт морського та навігаційного обладнання до Росії. Крім того, країна закрила свої морські порти для суден, пов'язаних із РФ. Вони зможуть заходити в порт лише у разі аварії, а також за безпосередньої загрози

життю членів екіпажу або навколишнього середовища. До цього заходу приєдналися Канада, Норвегія та литовський порт Клайпеда.

Не вистачає не тільки сировини, але й робочих кадрів. Як і аграрний сектор, 80% бізнесу в Україні відчуває дефіцит робочої сили[2]. За даними ООН станом на кінець квітня 2022 року понад 5 мільйони громадян вимушено переселилися за кордон, переважно це жінки і діти. Ведення аграрного бізнесу неможливе в умовах релокації, тому потерпає від нестачі робочих рук. Адже на територіях, де ведуться тяжкі бої, люди бояться виходити на подвір'я, не говорячи про роботу.

Хоча пшениця вже посіяна у багатьох регіонах країни, та без вчасного весняного підживлення врожайність значно впаде. Росія є великим виробником і експортером добрив. Через військове вторгнення Росії в Україну у 2014-му році було введено ембарго на постачання мінеральних добрив з країни-окупанта, компанії «Росток». Потім наші аграрії почали переважно купувати товар білоруського виробництва, що в умовах війни теж неможливе. Надалі будуть використовуватися добрива розташованого в Україні австрійського заводу Ostchem та добрива польського виробництва.

Брак оборотних коштів уповільнює процес посівної. Але банківська система України намагається покращити поточну ситуацію. Наприклад, Укргазбанк та Приватбанк готові надати позики за держпрограмою для аграріїв. Умови Укргазбанку щодо кредитування: максимальна сума кредиту – 60 млн гривень, відсоткова ставка – 0% річних, термін кредитування – до 6 місяців, забезпечення – основні види майнового та/або іншого забезпечення в т. ч. у разі відповідності – державною гарантією на портфельній основі у розмірі до 80 % від суми кредиту [5]. Кредитування надається для здійснення посівної та для підтримки операційної діяльності бізнесу на період воєнних дій. Аналогічні умови надають й інші державні банки.

Україну називають «житницею Європи» – вона є провідним виробником та експортером кількох важливих зернових культур [8]. Країна агресор не зазнає колосальних проблем в процесі посівної озимих культур, але вони виникають згодом, коли товар потрібно буде продавати внаслідок запроваджених транспортних санкцій. Потенційна реакція Росії на санкції також може негативно вплинути на глобальні постачання продовольства[6].

В інших частинах світу зростання цін на продукти харчування знижує реальні доходи домогосподарств, штовхаючи все більше людей у пастку харчової бідності. Цей ефект більший у регіонах, що розвиваються, де більша частина доходів населення витрачається на їжу [14].

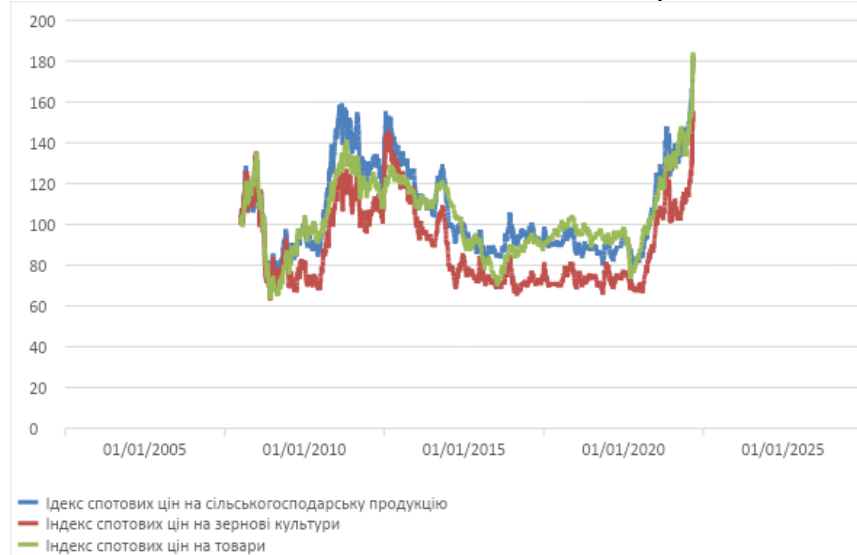

Рис.2. Динаміка цін на основні продукти у 2008 – 2022 рр (базовий рік = 2008)

Джерело: побудовано автором на основі даних ФАО

У міру загострення війни їжі може стати ще менше. Це означає, що деякі запаси продовольства, що залишилися, стають дедалі дорожчими або недостатніми. У будь-якому випадку, їжа стає важко доступною. Рис.2 відображає зв'язок між стрибками цін на продукти харчування та політичною нестабільністю[13]. Поданий графік чітко зображує періоди підвищення: 2008 рік фінансова криза, потім 2011-2013 арабська весна й тепер наша війна.

Отже, існує нагальна потреба в активному зовнішньому втручанні для завершення війни, щоб уникнути світової продовольчої кризи. Крім надання боєприпасів та інших військових зусиль Україні та фінансової допомоги населенню, зокрема внутрішньо переміщеному, необхідною є грантова підтримка фермерів, щоб допомогти оновити сільськогосподарський сектор в Україні.

Список використаних джерел:

1. Russian invasion in Ukraine could threaten global food security and starve hundreds of millions globally. *KSE*, 4 березня 2022. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/russian-invasion-in-ukraine-could-threaten-global-food-security-and-starve-hundreds-of-millions-globally/> (дата звернення: 17.04.2022).
2. В ООН оцінюють кількість біженців з України вже у 3 мільйони осіб. *Європейська Правда*, 15 березня 2022. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.euointegration.com.ua/news/2022/03/15/7135984/> (дата звернення: 17.04.2022).
3. Аграрному бізнесу розповіли, як втриматися під час війни. *AgroPolit.com*, 24 березня 2022. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://agropolit.com/news/23487-agrariyam-rozprovili-yak-vtrimatisya-pid-chas-viyni> (дата звернення: 18.04.2022).
4. Стало відомо, скільки полів зовсім не буде засіяно. *AgroNews*, 19 березня 2022. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://agronews.ua/news/stalo-vidomo-skilky-poliv-zovsim-ne-bude-zasiyano/> (дата звернення: 18.04.2022).
5. Підтримуємо аграріїв навіть у тих регіонах, де точаться бої. *УкрГазбанк*, 5 квітня 2022. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrgasbank.com/press_center/news/13098- (дата звернення: 17.04.2022).
6. ТОП-10 країн-виробників високоолеїнового соняшника. *LANDLORD*, 3 ЛИПНЯ 2019. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://landlord.ua/news/top-10-vyrobnykiv-vysokooleinovo-ho-soniashnyka/> (дата звернення: 18.04.2022).
7. Коронавірус і світова економіка: криза чи піднесення чекає на фінансові системи, бізнес і ринок праці у 2021 році. *Радіо Свобода*, 3 січня 2021. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/koronavirus-svitova-ekonomika-kryza/31031731.html> (дата звернення: 18.04.2022).
8. ФАО: ріст цін на продукти через війну в Україні, відчують майже в усьому світі. *Голос Америки*, 9 квітня 2022. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrainian.voanews.com/a/ija-tsinu-rist-tsin-konflikt-produkty-fao-ekonomika/6522343.html> (дата звернення: 18.04.2022).
9. World supply-demand outlook. *AMIS*, квітень 2022. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.amis-outlook.org/amis-monitoring/monthly-report/en/#.YmF1gNpVxPb> (dateofaccess: 18.04.2022).
10. Про внесення змін у додатки 1 і 5 до постанови Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р. № 1424. *Верховна Рада України*, 5 березня 2022. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/207-2022-п#Text> (дата звернення: 18.04.2022).
11. Ukraine suspends exports of some food products. *Food and Agriculture Organization of the United Nations*, 9 березня 2022. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.fao.org/giews/food-prices/food-policies/detail/en/c/1476888/> (дата звернення: 18.04.2022).
12. Війна Та Паливний Ринок: Що Відбувається З Цінами На Бензин Та Дизель. *SUNDRIES*, 8 квітня 2022. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sundries.com.ua/viina-ta-palyvnyi-rynok-shcho-vidbuvaetsia-z-tsinamy-na-benzyn-ta-dyzel/> (дата звернення: 18.04.2022).

13. Ден К. Як світ відчуває наслідки війни в Україні. *DW, 11 КВІТНЯ 2022*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.dw.com/uk/yak-svit-vidchuvaiie-naslidky-viiny-v-ukraini-fotohalereia/a-61436948> (дата звернення: 18.04.2022).
14. Ukraine war's impact on trade and development. *UNCTAD*, 16 березня 2022. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://unctad.org/news/ukraine-wars-impact-trade-and-development> (дата звернення: 18.04.2022).

Науковий керівник: канд. екон. наук, доцента, доцента кафедри світової економіки **Ладиченко К.І.**

ГАНУШЕВИЧ Вікторія

Студентка 3-го курсу, факультету економіки, менеджменту та психології

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК МАЙБУТНЬОГО

Анотація. Досліджено еволюцію бухгалтерського обліку.

Ключові слова: бухгалтерський облік, еволюція, революція, фахівець, технології, ІТ — сфера, розвиток.

Вступ. У статті розглянемо розвиток бухгалтерського обліку на основі його еволюції та еволюції факторів зовнішнього середовища. Спрогнозуємо розвиток бухгалтерського обліку у майбутньому.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день бухгалтерський облік використовується у будь-яких сферах людської діяльності. Не беручи до уваги те, що світ розвивається і на заміну ручної праці приходять автоматизована, бухгалтерський облік все ще має недоліки у своїй організації.

Формування цілей. Дослідження проводиться з метою визначення недоліків системи бухгалтерського обліку та прогнозування шляхів вирішення цих недоліків, щоб мати можливе уявлення про бухгалтерський облік майбутнього.

Результати досліджень.

Останніми роками бухгалтерський облік в Україні є кризовою сферою діяльності. В нашій країні наявні такі чинники, що призвели до цього: застаріла система освіти в даній галузі, низький попит серед молоді, брак кваліфікованих кадрів та застосування ручної праці.

Що таке бухгалтерський облік? Бухгалтерський облік - процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень [1].

Для виявлення недоліків бухгалтерського обліку доречно коротко звернутися до його еволюції та його революцій.

Народжений у 1445 році в Тоскані Пачолі сьогодні відомий як батько бухгалтерії. У 1494 р. Він написав «*Summa de Arithmetica, Geometria, Proportioni et Proportionalita*» («Зібрані знання арифметики, геометрії, пропорції та пропорційності»), що включає 27- сторінковий трактат про ведення бухгалтерії. Його книга була однією з перших, опублікованих за допомогою історичної

преси Гутенберга, а включений трактат - перша відома опублікована робота на тему подвійного ведення бухгалтерії. Перші професійні бухгалтерські організації були створені в Шотландії в 1854 р., Починаючи з Единбурзького товариства бухгалтерів та Інституту бухгалтерів та актуаріїв Глазго. Кожна організація отримала королівський статут. Члени таких організацій могли б називати себе "дипломованими бухгалтерами" [2].

Відверто кажучи, бухгалтерський облік завжди зазнавав революційних змін. Перша бухгалтерська технологічна революція сталася у 1970-х роках, разом з появою комп'ютерів та Інтернету. В Україні ще у 90-х роках бухгалтери не мали комп'ютерів і вели бухгалтерський облік за допомогою рахівниці й пустографок. Через появу комп'ютерів попит на ручну роботу знижувався протягом десятиліть і, найімовірніше, зникне в найближчому майбутньому.

Друга технологічна революція відбувається у світі саме зараз. Такі технології, як штучний інтелект, блокчейн і хмарні обчислення, мають безпосередній вплив на методи обліку й інструменти, що використовуються в бухгалтерській галузі. Штучний інтелект здійснює збір і аналіз даних, блокчейн забезпечує безпеку даних, хмарні обчислення дають змогу обмінюватися даними. Тому фахівцям з обліку й фінансів у майбутньому варто долучатися до розроблення технологій з передання, оброблення й аналізу даних [3].

Спираючись на інформацію, щодо еволюції людства та бухгалтерського обліку в цілому, можна стверджувати, що дані бухгалтерії велися та записувалися на папері вручну. Таке явище існує і досі. Але світ розвивається і на зміну ручної праці приходить автоматизована.

Тому, перший прогноз щодо бухгалтерського обліку майбутнього - повністю автоматизована система обліку.

Мілленіали і покоління Z в бізнесі впроваджують зручну для себе систему роботи з цифровими носіями. IT-технології — незмінний супутник їхнього життя, і процес створення бізнесу представники цих поколінь починають саме з високих технологій. Для них бухгалтерський облік найкраще проводити в цифровому форматі. Перше, що вони будуть робити, коли їх попросять створити свій перший рахунок, — шукати відповідну програму для телефона або планшета. Ця програма майже напевно буде хмарною, забезпечить вільний потік даних.

Мілленіали і покоління Z в бізнесі впроваджують зручну для себе систему роботи з цифровими носіями. IT-технології — незмінний супутник їхнього життя, і процес створення бізнесу представники цих поколінь починають саме з високих технологій. Для них бухгалтерський облік найкраще проводити в цифровому форматі. Перше, що вони будуть робити, коли їх попросять створити свій перший рахунок, — шукати відповідну програму для телефона або планшета. Ця програма майже напевно буде хмарною, забезпечить вільний потік даних. Іншим фактором, що впливає на цей прогноз, є вимоги, що пред'являються законодавством до підприємств, такі як оцифрування податків і заробітної плати.

Наступний прогноз - випереджальне вирішення проблем. Що це означає? Час бухгалтера буде витрачено на вивчення проблем бізнесу і виявлення помилок до того, як вони виявляться, скажімо, наприкінці року і вимагатимуть виправлення.

Це, мабуть, найочевидніший прояв переходу в еволюції бухобліку наступного десятиліття [4].

Прогноз № 3 - вчасність надання інформації бухгалтерові. Оскільки, бухгалтерський облік перейде на одне загальне програмне забезпечення, то новини про будь - які зміни будуть надходити до фахівців 24/7.

Згідно зміни сфери бухгалтерського обліку можна спрогнозувати, які фахівці будуть потрібні у майбутньому.

1. Високий попит буде на тих фахівців, які розуміються у багатьох сферах: бухгалтерський облік, фінанси, дані, технології та системи.

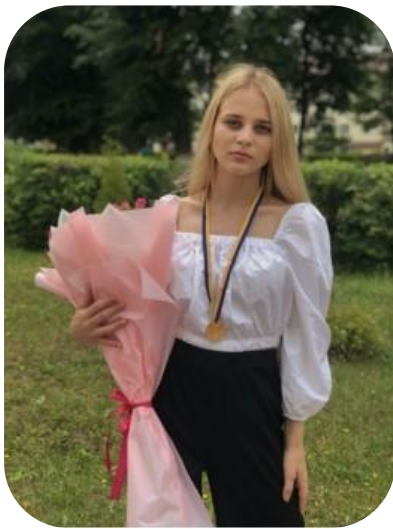
2. Професійний бухгалтер має бути наділений такими видами навичок: інтелектуальні, технічні та функціональні, персональні та міжособистісні, організаційні та навички бізнес — менеджменту.

3. Вміння спілкуватися зі спеціалістами IT — служб.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Бухгалтерський облік продовжив розвиватися, не дивлячись на деякі труднощі. Він постійно зазнає змін, оскільки змінюється зовнішнє середовище. З'являються нові винаходи в іт -сфері, нові наукові роботи, система освіти та законодавча система також не стоять на місці. Тому, головним завданням перед учасниками процесу бухгалтерського обліку є вміння швидко адаптуватися до нових змін, задля ефективного функціонування економіки всього світу.

Список використаних джерел:

1. <https://www.spfu.gov.ua/ua/documents/1041.html>
2. <https://www.greelane.com/uk/history-of-accounting-1991228/>
3. https://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ001870
4. <https://bakertilly.ua/news/id46994>

КВЯТКІВСЬКА Анастасія

*Студентка 1-го курсу
факультету інформаційних технологій*

ВПЛИВ КРИЗОВИХ ЯВИЩ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Україна учасник Міжнародних економічних відносин, є членом Міжнародних організацій, інтеграційних об'єднань. Наша економіка є відкритою. Будь-яка криза в країні вплине і на економіку світу, і на окремі країни, як це сталося у 2008 році у США: банкрутства фінансових установ призвели до Світової кризи.

Враховуючи шлях України становлення незалежності: криза після розпаду Радянського Союзу, відсутність досвіду у керівничого складу, інфляція, спад виробництва, значний відтік капіталу у Москву – всі ці чинники сприяли утворення досить вразливої нестійкої економічної системи.

Розглянемо на прикладі макропоказників з 2000-их років. З графіка (рис 1) темпів інфляції та девальвації видно, що 2008 – 2009 стали неперворотною точкою у зростанні рівня інфляції та девальвації. Це було пов'язано з Світовою кризою. Тоді в Україні відбулося падіння платіжного балансу, зниження прямих, інвестицій, девальвації гривні.

При цьому, відставання у розвитку України у зв'язку з кризою склало 4-5 років, в гострий період кризи в двічі зросло безробіття, до 10% скоротилися реальні доходи, у зв'язку зі спадом темпів житлового будівництва малоімовірні поліпшення житлових і комунальних умов життя. [1]

Проте найбільший стрибок спостерігався у 2014, пов'язаний з Революцією Гідності, анексією російською федерацією півострова Крим, початок воєнних дій на сході. У 2014 році Україна постала перед рядом проблем, сформованих попередньою владою: деградація традиційних промислових підприємств, зруйнування грошової системи, банкрутство банківського сектора, деструктивні регульовальні дії уряду, введення додаткових митних платежів на імпорتنі товари, протекціоністське валютне забезпечення імпорту газу.

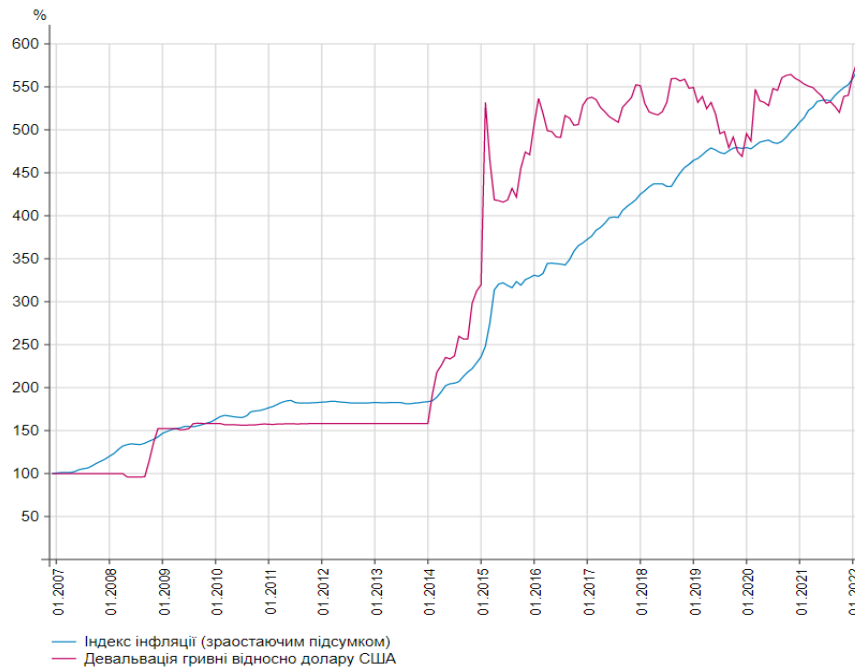

Рис. 2. Темпи інфляції та девальвації в Україні 2007-2022 роки.

Як наслідок стрімкий відплив іноземного капіталу з України, дефіцитний міжнародний валютний оборот, стрімка девальвація. Як ще один приклад, розглянемо показник індексу промислового виробництва в Україні. (рис 2.)

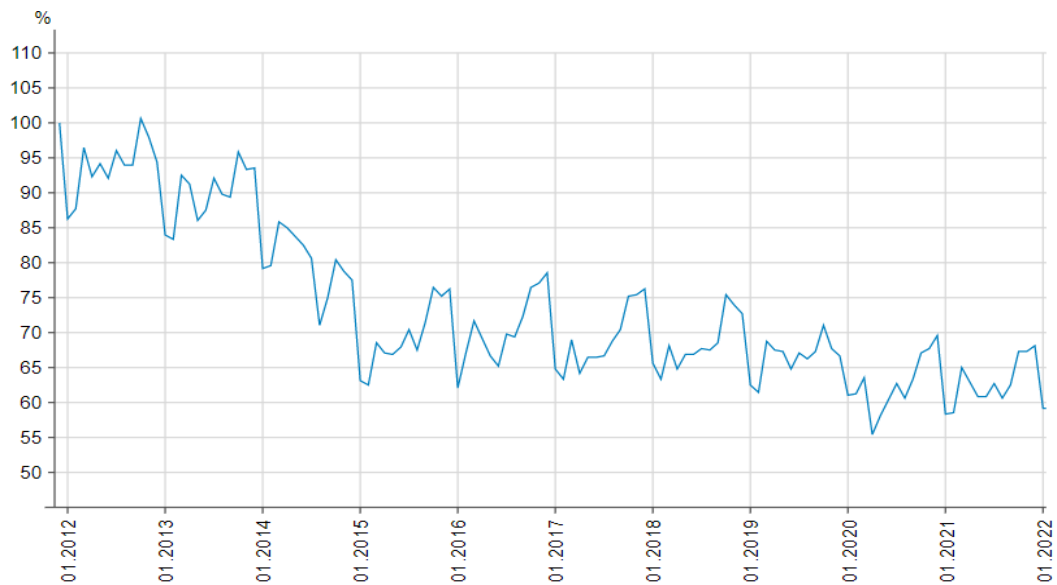

Рис. 2. Індекс промислової продукції в Україні 2012-2022 роки.

Після подій 2014 року спостерігаємо значний спад виробництва, як наслідок менша частка експорту України, зниження припливу капіталу. Падіння відбувалося і у інших економічних показниках, з рис.1 інфляція та девальвація збільшилася більше ніж удвічі.

Враховуючи усі події, Україна сформувалася як інвестиційно неприваблива з високими ризиками, нестійкою валютою, високим рівнем інфляції, низьким ВВП на душу населення (показник ВВП на душу населення у США – 62, 606\$, в Україні – 2,963\$) за даними МВФ 2018 р.

Незважаючи на ці чинники, Україна є найбільшим експортером соняшникової олії, значна частка експорту і в іншій харчовій промисловості, високі показники металургійної сировини. 37,7% експорту йде в країни ЄС.[2]

Зміна керівництва, ряд реформ, законів призвели до того, що вже у 2021 році в економіці України відбулися позитивні зрушення. Показник ВВП у поточних цінах вперше перевищив "довоєнний" рівень (5 459 574 млн грн [3]), збільшився рівень експорту (на 1,3 млн грн), зросли прямі іноземні інвестиції зросли (за III квартали сума – 5128 млн. дол. США), Середня зарплата за 11 місяців 2021 р. склала 13 705 грн. Частка експорту зросла на 49,4%, імпорту – на 25,2%.

Прогнози економістів на 2022 рік були втішними, передбачалося ще більше зростання. Проте 24 лютого 2022 українці зустрілися з зовсім іншою реальністю, не лише в економічному плані. Російська федерація почала повномасштабну війну проти України. Війни завжди обходилися дорого і передбачили значний економічний спад.

Хоча Уряд оперативно реагує на зміни, оновлює державну політику у податковій, митній сферах: Закон №2120-IX містить кардинальні зміни щодо єдиного податку, зменшення ПДВ та акцизу на пальне, податкові стимули для великого бізнесу та благодійності. Законопроект 7190, який повністю звільнив від оподаткування ввезення транспортних засобів громадянами. Звільнено від акцизного податку та ПДВ ввезення транспортних засобів суб'єктами спрощеної системи.[4]

І як зазначає НБУ курс на проведення структурних реформ, залучення міжнародної підтримки продовжаться. На власному досвіді ми побачили, як внаслідок повномасштабного нападу, порушилися проблеми постачання товарів, відбулося стрімке зростання цін на продукти харчування, ліки та пальне. Проблеми, з якими стикнулася наша економіка є масштабними та кризовими. Розглянемо це на показниках, які вже подав Національний Банк України.

У березні 2022 року споживча інфляція в річному вимірі прискорилося до 13,7% (із 10,7% у лютому). За оцінками Національного банку: інфляційний тиск зберігатиметься й надалі насамперед через наслідки повномасштабної війни. За підсумками 2022 року інфляція може перевищити позначку 20%, але залишатиметься контрольованою, однак реальний ВВП може скоротитися на менш ніж на третину у 2022 році. Подорожчання товарів і послуг зумовлюватимуть, зокрема:

- порушення виробничих процесів;
- логістичні проблеми через тимчасову окупацію частини територій, руйнування транспортної інфраструктури та, як наслідок, нерівномірно розподілену пропозицію за окремими регіонами;
- ефекти перенесення девальвації обмінного курсу гривні, яка відбулася напередодні війни;
- високу вартість енергоносіїв у світі, що тиснутиме на вартість палива та товарів і послуг зі значною часткою енергоносіїв у собівартості.

Експорт товарів у березні 2022 року стрімко скоротився через порушення логістики та руйнування виробничих потужностей. Імпорт товарів у минулому місяці також значно знизився внаслідок зменшення внутрішнього попиту, складнощів із логістикою, а також обмеження імпорту критичними статтями. [5]

Я вважаю, що попри кризові показники, після остаточної оцінки втрат економіки, що залежить від тривалості війни, Україна має можливість створити міцну та нову економічну модель, в якій частка тіньового сектору буде значно менша, особлива увага буде приділена ІТ-технологіям, продовжиться розвиток аграрної сектору та експорт харчових товарів. І як післявоєнна Німеччина, завдяки наполегливості та об'єднанні, змогла покращити економіку, так і українці.

Незважаючи на тривале насадження колективістських цінностей, українець залишився індивідуалістом. Але цей індивідуалізм істотно відрізняється від індивідуалізму європейського типу. Якщо останній націлений на співпрацю, то український тип — на ізоляцію і обмеження впливу з боку зовнішнього світу. Якщо західний світ змирився з взаємозалежністю і позитивно ставиться до неї, то українець перебуває в пошуку своєї незалежної ізолюваної моделі. Слід звернути увагу, що при високому рівні недовіри до урядових інституцій та такій схильності до індивідуалізму Україні на даному етапі розвитку з нинішніми індивідуалістсько-конкурентними цінностями найбільш близька економічна модель вільного підприємництва і політична система, яка передбачає конкуренцію.[6]

Список використаних джерел:

1. «Генезис причин виникнення і наслідків економічних криз в ринковій економіці» Г. В. Ортіна URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4180>
2. «Експорт до країн Європи» URL:
3. <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2436568-majze-polovina-ukrainskogo-eksportu-jde-do-krain-evropi.html>
4. Валовий Внутрішній Продукт в Україні. Мінфін URL:
5. <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2436568-majze-polovina-ukrainskogo-eksportu-jde-do-krain-evropi.html>
6. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період воєнного стану URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/39279>
7. Коментар Національного банку про поточний стан та перспективи економіки. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/komentar-natsionalnogo-banku-pro-potochniy-stand-perspektivi-ekonomiki-ukrayini>
8. «Економіка XXI» Олексій Геращенко.

КИРИЛЕНКО Дар'я

Студентка 3-го курсу факультету економіки, менеджменту та психології

ГАНУШЕВИЧ Вікторія

Студентка 3-го курсу, факультету економіки, менеджменту та психології

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ У ПОВОЄННИЙ ЧАС

Останні роки для України видалися досить непростими. Після довготривалої боротьби проти COVID-19 нашу державу спіткала нова біда — війна. Здавалося все почало тільки налагоджуватись: зростала мінімальна заробітна плата, відбувалася переіндексація різних видів пенсій, була запроваджена програма “Великого будівництва”, зменшилися відсотки для відкриття малого та середнього бізнесу і т.д. За підрахунками Світового Банку, економіка України до кінця 2022 року зменшиться наполовину [7], тому зараз, незважаючи на довготривалі міждержавні конфлікти, які тривають і досі, настав час будувати нову стратегію відновлення та покращення економіки України після війни.

Спочатку потрібно розібратися, що означає поняття “стратегія”.

У Стародавній Греції цей термін використовувався у військовій науці та мав на увазі план перемоги в битві чи війні. Буквально слово перекладається як “мистецтво генерала” [1]. У період з XVII поч XVIII століття стратегія вирішувала та стосувалася виключно військової сфери та її проблем.

Проте в наші дні стратегія поширюється на багатьох сфер підприємницької діяльності. Загалом саме стратегія допомагає отримати економічну перевагу над конкурентами, забезпечити конкурентоспроможність бізнесу та вирішити більшість його проблем.

Таким чином, сьогодні можна говорити про економічні стратегії (стратегії економічного розвитку), маркетингові стратегії, стратегії управління, соціальні стратегії (стратегії соціального розвитку), стратегії поведінки, комунікативні стратегії, стратегії конфлікту, стратегії освіти та виховання і т.д. [2].

Особливістю стратегії є те, що вона визначає план дій у відповідь на будь-які зміни в середовищі, який направлений на досягнення певних цілей та ефективне використання ресурсів.

Планування стратегії

Перейдемо до стратегії розвитку економіки України у повоєнний час. Багато науковців вважають, що така стратегія має базуватися на інноваційному потенціалі країни, розвитку науки та техніки.

При плануванні стратегії слід обмірковувати не лише обсяги роботи, а й переосмислювати майбутній розвиток країни, які саме галузі доцільно зробити основою та які рішення і ресурси слід впровадити для збільшення рівня власного виробництва.

Президент України Володимир Зеленський у своєму відеозверненні заявив: “Треба детально опрацювати, щоб коли війна завершиться, ми були повністю готові. Ми розробляємо комплексний план, який передбачає відновлення зруйнованого, модернізацію держструктур і максимальне прискорення розвитку України” [8]. Зокрема, керівництвом нашої країни ще до війни була розроблена схожа стратегія, яка мала назву “Національна економічна стратегія 2030”. Для початку в Україні, за ініціативи Президента Володимира Зеленського, було проведено Аудит державної економіки, за результатами якого станом на 6 листопада 2020 року нереалізований потенціал держави складав 1 трлн. доларів. В процесі Аудиту також визначились із місією, візією та стратегією країни.

Місія українського керівництва — поліпшення рівня життєдіяльності кожного громадянина через ефективне використання наявних видів ресурсів, шляхом інноваційного економічного розвитку.

Візія — для всіх громадян нашої країни забезпечити вільний доступ до новітніх цифрових технологій, що надасть змогу поліпшити економічні відносини з країнами Східного партнерства. Перетворити Україну на платформу для реалізації творчого потенціалу власних громадян та світових партнерів.

Сучасними умовами **стратегії України** є:

- підвищення рівня конкурентоспроможності та забезпечення державою високого рівня довіри;
- зростання частки українського капіталу на світовому ринку;
- стрімке впровадження винаходів НТП для конкурентоспроможності української економіки;
- готовність ринку для входження до нього нових ідей [3].

- Індикатори, що демонструють готовність економіки до стратегічних змін, наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Варіанти стратегічних індикаторів за оцінками аналітичних центрів

Індикатор	Поточний рівень (2019)	Попередній цільовий показник (2030)	Поточний рівень країн регіону (2019)	
			Польща	Туреччина
Номинальний ВВП на одну особу, дол. США	3 659	7 300-11 200	15 595	9 042
Продуктивність праці, дол. США на працівника	8 286	Від 18 400 до 26 000	41 675	44 153
Прямі іноземні інвестиції (netinfows), млрд. дол. США (у фіксованих цінах)	5,8	Від 15 до 23	14,4	9
Експорт товарів та послуг, млрд дол. США (у фіксованих цінах)	6,7	Від 120 до 160	324	236
Публічні фінанси (видатки бюджету та позабюджетних фондів), млрд. дол. США (у фіксованих цінах)	53	Від 90 до 140	176	249

Джерело: побудовано авторами на основі [3].

Слід зазначити, що “Національна економічна стратегія 2030” передбачатиме декілька етапів (таблиця 2).

Таблиця 2

Забезпечення швидкого та сталого розвитку економіки України відбуватимуться в кілька етапів

Етап 1. Підвищення конкурентоспроможності		Етап 2. Інноваційне зростання	Етап 3. Сталий розвиток
2021 - 2022	2022 - 2025	2026 - 2040	2041 - 2050
Забезпечення стимулів для розвитку бізнесу	Розвиток цифрових, інноваційних, креативних індустрій	Залучення талантів з усього світу	Європейський центр підприємництва, науки і освіти, креативних галузей
Забезпечення привабливих умов для ПІІ	Стабільні кредитні рейтинги	Найкраще місце для інвестування в Європі	Забезпечення циклічного балансу/профіциту державного бюджету
Модернізація виробництва	Розвиток сучасних виробництв, інноваційних парків		Закріплення позиції країни

Впровадження автоматизації та роботизації процесів, діджиталізація економіки			процвітання і добробуту
Утримання талантів. Поступове повернення кваліфікованих трудових ресурсів			
Розширення географії експорту	Розвиток експорту продукції з доданою вартістю	Країна-експортер високотехнологічної продукції та сервісів	
Впровадження сучасної вищої та професійно-технічної освіти	Реформа фундаментальної науки	Розвиток інноваційної інфраструктури	

Джерело: побудовано авторами на основі [3].

19 квітня 2022 року Президент України Володимир Зеленський заявив про необхідність розробки чіткого плану розвитку країни після війни. Зокрема, серед топ-пріоритетів Президент виділив цифровізацію, а також вихід на новий рівень безпечного та оборонного потенціалу [8].

Слід зауважити, що контролюючи рух капіталу та валютні інтервенції, можна вивести економіку на шлях зростання у майбутньому. Як приклад, можна навести зміну акценту обмінного курсу з гривні на євро на шляху до членства в Європейському Союзі України. Збільшується важливість торгівлі з Євросоюзом, грошові перекази надходять переважно із країн ЄС і фінансування на реконструкції вірогідніше за все надасть ЄС.

Перехід до політики, що буде заснована на євро, можна прискорити, якщо Національний банк України проводитиме інтервенції в євро, а не в доларах, як під час дії валютних обмежень, так і після війни.

Одним з ключових стратегічних етапів для України є відкритість ринків G7 та Євросоюзу. Маючи частку на цих ринках, Україна могла б позбутись імпортних та експортних мит та продавати свою продукцію на ринках, що займають 54% світової економіки.

З цього стратегічного пункту випливає необхідність налагодження швидкої логістики з України до Євросоюзу. У напрямку ЄС варто забезпечити експорт та імпорт товарів всіма можливими видами транспорту, зважаючи на вихід України до моря. Такі зрушення допоможуть українській економіці інтегруватися в європейську.

Аналізуючи досвід минулих років, провідними галузями українського експорту є металургія та продовольство. А саме перероблена продукція цих галузей. За підсумками 2020 року, Україна була шостою у світі за обсягами експорту продовольства – 74 млн. тонн [6].

З огляду на це, Україні потрібно притримуватися концепції, яка дасть змогу обчислювати експорт не в тоннах, а у валюті. Тому слід експортувати перероблену продукцію, що коштує вдвічі-втричі більше, ніж сировина. До того ж це надасть приріст робочих місць всередині країни.

Також важливим стратегічним кроком є оперативна дерегуляція та оновлення державної політики у податковій та митній сферах.

Дерегуляція – універсальний інструмент, який не вартує для держави надмірних коштів, але суттєво зменшує податкове та адміністративне навантаження на бізнес. Це дозволить збільшити частку коштів в обороті та мати ресурс на подолання проблем, які зараз виникають.

На час війни та для післявоєнного часу відбудови країни держава частково лібералізувала та дерегулювала податкову і митну політику.

Закон №2120-IX "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану" містить кардинальні зміни щодо єдиного податку, зменшення ПДВ та акцизу на пальне, податкові стимули для великого бізнесу та благодійності [9].

Слід сподіватися, що це лише перша хвиля дерегуляційних новацій.

І звичайно важливішою стратегічною метою є перезапуск українського бізнесу.

Наразі поступово український бізнес у певних регіонах країни повертається до життя і сотні підприємств відновлюють роботу, завдяки сприянню держави. Більшість підприємств сьогодні отримує великі державні оборонні замовлення та наполегливо працює лише на перемогу. На думку авторів, зараз найкращим проявом патріотизму є мілітаризація економіки.

Зокрема, за підтримки Мінцифри та проекту Дія.Бізнес, компанія Prozorro.Продажі запустила платформу цифрової взаємодії для допомоги релокації бізнесу.

Стратегічним кроком в галузі енергетики є досягнення енергетичної незалежності країни. В рекордно стислі терміни необхідно повністю забезпечити Україну газом власного видобутку. Україна є другою в Європі за покладами "блакитного палива", тому ця мета є цілком досяжною. Паралельно доцільно зменшити енерговитрати української економіки через спеціальні програми. В галузі нафтопродуктів слід побудувати потужності з переробки, щоб повністю відшкодувати власні потреби. І звичайно, вищеперераховані дії неможливі без залучення українців та максимального використання вітчизняних ресурсів.

Отже, економічна стратегія післявоєнного відновлення України має включати повне відкриття ринків G7 та ЄС для українських товарів, масштабний розвиток військово-промислового комплексу через впровадження інновацій, експорт готових товарів у галузях агросектору та металургії, швидкий розвиток логістики та енергетики на принципах "зеленої економіки".

Безкомпромісна боротьба з агресором триває. Розпочався процес перетворення України в самостійну, суб'єктну і сильну державу. На теперішній момент найважливішим етапом протистояння агресору є об'єднання всіх українців заради перемоги.

В кожного з нас попереду багато роботи на економічному фронті, адже слід розуміти, що він не менш важливий, ніж військовий. Українці повинні бути солідарними з захисниками України та здобувати власні перемоги над гуманітарними і фінансовими викликами.

Якщо підприємці чекали сприятливого періоду для апгрейду або перезапуску власного бізнесу, зараз настав час робити це негайно. Бути надійним економічним тилом сьогодні – це прояв відданості Україні та потужний внесок в перемогу нашої держави.

Список використаних джерел:

1. Поняття «стратегія». URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
2. Стратегія – що це таке, навіщо потрібна та чим відрізняється від тактики. URL: <https://termin.in.ua/stratetiia/>
3. Національна економічна стратегія 2030. URL: <https://nes2030.org.ua/>
4. Вектори економічного розвитку України. URL: <https://nes2030.org.ua/docs/doc-vector.pdf>
5. Офіційна сторінка Офісу Президента. URL: <https://www.president.gov.ua/news/administration>
6. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Економіка України скоротиться цього року на 45 % внаслідок вторгнення Росії URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2022/04/10/russian-invasion-to-shrink-ukraine-economy-by-45-percent-this-year>
8. Офіційна сторінка Президента України Володимира Зеленського URL: https://www.instagram.com/zelenskiy_official/
9. Закон України “Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20>

ОНОПРИЄНКО Юлія

*Студентка 4-го курсу факультету
фінансів та обліку*

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ БАНКІНГУ НА ОСНОВІ ЦІННОСТЕЙ В УКРАЇНІ

На сьогодні особливо гостро постає питання впровадження цінностей у економічну сферу. Не виключенням є і банківська сфера. Причому роль банківської системи у забезпеченні сталого розвитку є особливо важливою протягом останніх кількох років, коли весь світ голосно заговорив про важливість особистісного підходу та використання цінностей при роботі з клієнтами, коли відбулось усвідомлення того, що формування тісних взаємин відбувається не тільки за рахунок отримання прибутків, але й на основі побудови взаємодії на основі загальнолюдських цінностей. Саме тому впровадження системи цінностей в банківську діяльність є важливою та актуальною темою для дослідження, оскільки в Україні даний напрям представлений лише одиничними прикладами і потребує подальшого розвитку.

Банкінг, заснований на цінностях, орієнтований на сталий розвиток та етичну банківську справу і представляє всі банківські установи, які провадять свою діяльність для забезпечення економічного, соціального та екологічного розвитку. В цілому ці банки схожі на інші банки, оскільки вони теж пропонують широкий спектр послуг, від ощадних рахунків до управління інвестиціями та фондами венчурного капіталу. Що відрізняє їх, так це те, як вони це роблять — куди вони вкладають гроші своїх клієнтів, як саме вони керують кредитуванням, як вони підтримують свої місцеві спільноти та навколишнє середовище і як вони ставляться до своїх співробітників та клієнтів.

За словами виконавчий директора Глобального альянсу по роботі з цінностями Маркоса Егігумена «ставка на цінності означає «Люди вище, ніж прибуток» [1]. Отже, банкінг, заснований на цінностях, спрямований на створення самодостатньої моделі банківської справи, яка стійка до зовнішніх збоїв і забезпечує прозоре та інклюзивне управління.

Нині в літературі немає чіткого визначення банкінгу заснованого на цінностях. Багато дослідників пропонують огляди різних визначень та підходів, історичних подій та поглядів на майбутні досягнення [2]. Ми в своєму дослідженні дотримуємось твердження Де Клерк [3] і визначаємо банкінг, заснований на цінностях, як загальний термін, що охоплює альтернативний, етичний, соціальний, стійкий, солідарний та банкінг розвитку, що пропонує продукти та послуги (тобто кредити, ощадні рахунки та інвестиції тощо), які ґрунтуються на потребах нефінансового характеру. Більш того, ці дії мають позитивний вплив на навколишнє середовище, людей, культуру та суспільство в цілому [4].

Банкінг на основі цінностей, який сягає своїм корінням в середньовічну Італію [5], наслідує безліч різних місій і бізнес-моделей. Ця неоднорідність також відображається у структурі фінансування банків на основі цінностей та потоках доходів. Проте всі банки, які працюють на основі цінностей, дотримуються основних принципів прозорості, комунікації та участі у всіх операціях, прагнучи при цьому максимальної віддачі по всіх аспектах потрібного результату [6].

На відміну від звичайних банків, банки на основі цінностей отримують прибуток, інвестуючи в етичні проекти з соціальним чи екологічним впливом, спрямовуючи кошти у високоефективні галузі, які сприяють рівності, можливостям працевлаштування, екологічній стійкості, співпраці, зобов'язанням та реінвестуванню.

Незважаючи на суспільний імідж банків в цілому, банки, засновані на цінностях, найчастіше відмовляються від короткострокових можливостей для отримання прибутку на користь стійких, далекоглядних інвестицій та послуг, які покращують суспільство, що вони обслуговують. Такі банки здатні не лише оцінити соціальну цінність відповідального кредитування та інвестицій, а й розглядати на свої операції в довгостроковій перспективі.

Ми вважаємо, що банки можуть і мають бути рушійною силою позитивних соціальних змін та використовувати свій вплив як для захисту економічного добробуту клієнтів, так і для просування політики та законів, які призведуть до більш справедливого та сталого розвитку для всіх.

Дослідивши загальне розуміння банкінгу на основі цінностей пропонуємо проаналізувати його розвиток в Україні і розпочнемо із загального аналізу діяльності банків.

Банківська система в Україні забезпечує перерозподіл тимчасово вільних грошових ресурсів між суб'єктами економіки, тим самим, здійснюючи суттєвий вплив на економіку країни. Крім того, здійснюють кредитування економіки через надання кредитів підприємствам. Розглянемо ключові показники діяльності банків за останні одинадцять років (рис. 1).

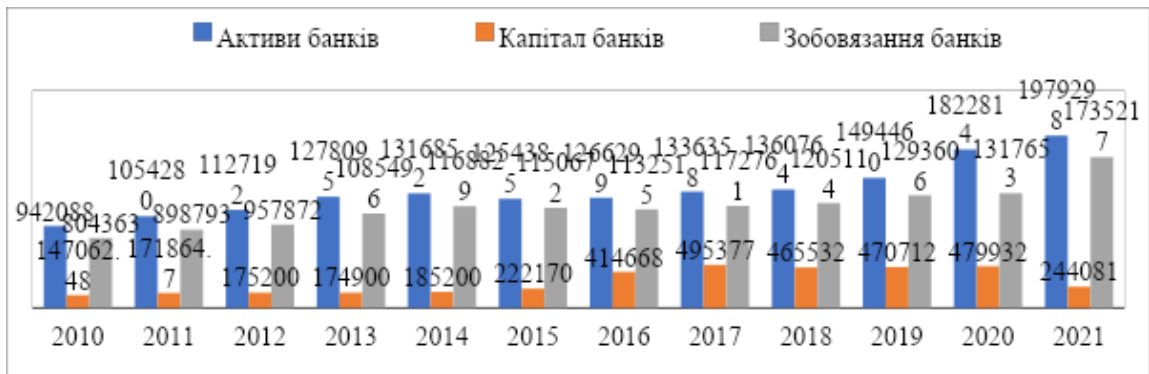

Рис. 1. Динаміка обсягу активів, капіталу та зобов'язань банків України за 2010-2021 рр. млн грн [7]

Активи банків за 2010-2021 рр. зросли на 797638 млн грн. або на 84,67%, не дивлячись на суттєве зменшення кількості банків в цей період. Така ситуація свідчить про те, що банки, які «вижили», змогли розширити власну діяльність за рахунок частки банків, які були виведені з ринку. Тобто скорочення кількості банківських установ (рис. 2) не вплинуло на ступінь забезпечення фізичних та юридичних осіб банківськими послугами та не мало суттєвого негативного впливу на ринок та економіку в цілому.

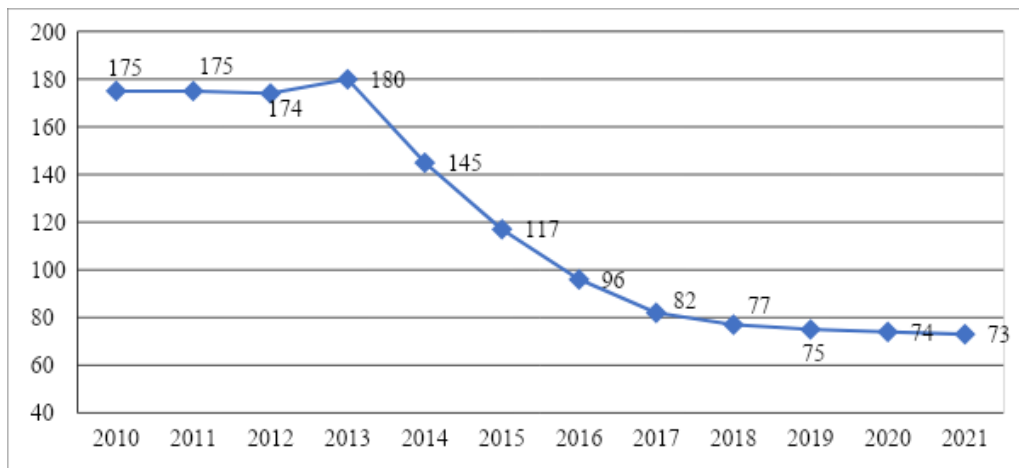

Рис. 2. Динаміка кількості банків України 2010-2021 рр., шт. [8]

На кінець 2021 року кількість банків становила 73 банки, що майже у два рази менше, ніж у 2010 році. Зменшення банків відбулося на 57,71%, що було зумовлено кризою 2014-2015 рр. та призвело до очищення банківського сектору від фінансово непрозорих та нестійких установ, які часто порушували етичні норми співпраці з клієнтами.

І серед функціонуючих на сьогодні банків в Україні лише невелика

їх кількість активно запроваджує банкінг на основі цінностей, хоча у своїх місіях, візіях всі абсолютно банки зазначають про те, що вони дотримуються принципів етичного ставлення до клієнтів, партнерів, співробітників. Серед таких банків слід назвати АБ «Укргазбанк», АТ «Прокредит Банк», АТ «Пумб», АТ «Піреус Банк МКБ». В усіх банках групи АТ «Прокредит Банк» впроваджені системи екологічного менеджменту ще з березня 2017 року. А в Україні у 2020 році отримав сертифікат відповідності своєї системи еко-менеджменту стандарту ISO. АТ «Пумб» також у Звіті про прогрес висвітлює реалізацію «зелених стандартів» та еко-проектів. Група АТ «Піреус Банк МКБ» впевнена, що якість життя нерозривно пов'язана зі станом навколишнього середовища та впровадила раціональне використання природних ресурсів на основі екологічних програм управління

Одним із яскравих прикладів запровадження банкінгу, заснованого на цінностях, є робота вітчизняного банку з державним капіталом АБ «Укргазбанк», який обрав напрям еко-банкінгу і успішно його реалізує. В його роботі першочерговими є проекти у напрямку сталого розвитку, також банк надає пільгові ставки по еко-депозитам та кредитам, ставить собі за мету екологізацію українського суспільства та бізнесу.

АБ «Укргазбанк» працює на основі стратегії надання банківських послуг клієнтам та створює проекти, які пов'язані з ефективним використанням ресурсів та зменшенням шкідливого впливу на довкілля. Банк в основному фінансує такі проекти, як сонячні електростанції (СЕС), вітрові електростанції (ВЕС), гідроелектростанції (ГЕС), енергоефективні заходи та обладнання теплоелектростанції на біопаливі, теплогенерація, тощо [9].

Отож пропонуємо розглянути динаміку кредитного портфелю на екопроекти АБ «Укргазбанк» за період 2016-2020 рр. (рис. 3).

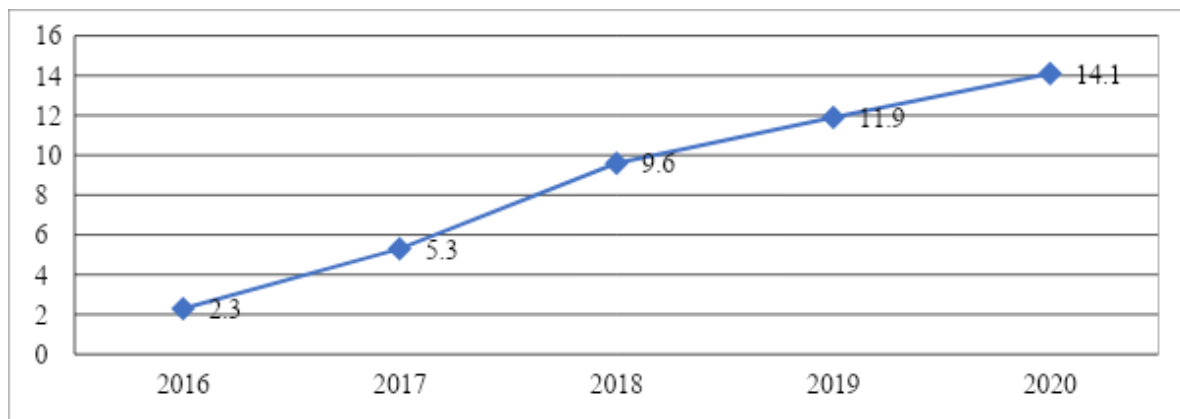

Рис. 3. Динаміка кредитів на реалізацію еко-проектів АБ «Укргазбанк» за період 2016-2020 рр, млрд. грн [9-13]

Отже, на основі аналізу рис. 3, ми бачимо, що сума виданих кредитів на реалізацію еко-проектів в 2020 році зросла в 6 раз в порівнянні з 2016, що означає про перехід та екологізацію українського суспільства та бізнесу зокрема. Більшість з цих кредитів була видана на реалізацію таких проектів, як відновлювана електроенергетика та альтернативні джерела електроенергії.

В підсумку пропонуємо розглянути частку еко-кредитів у загальній структурі наданих кредитів АБ «Укргазбанк» за 2020 рік (рис. 4).

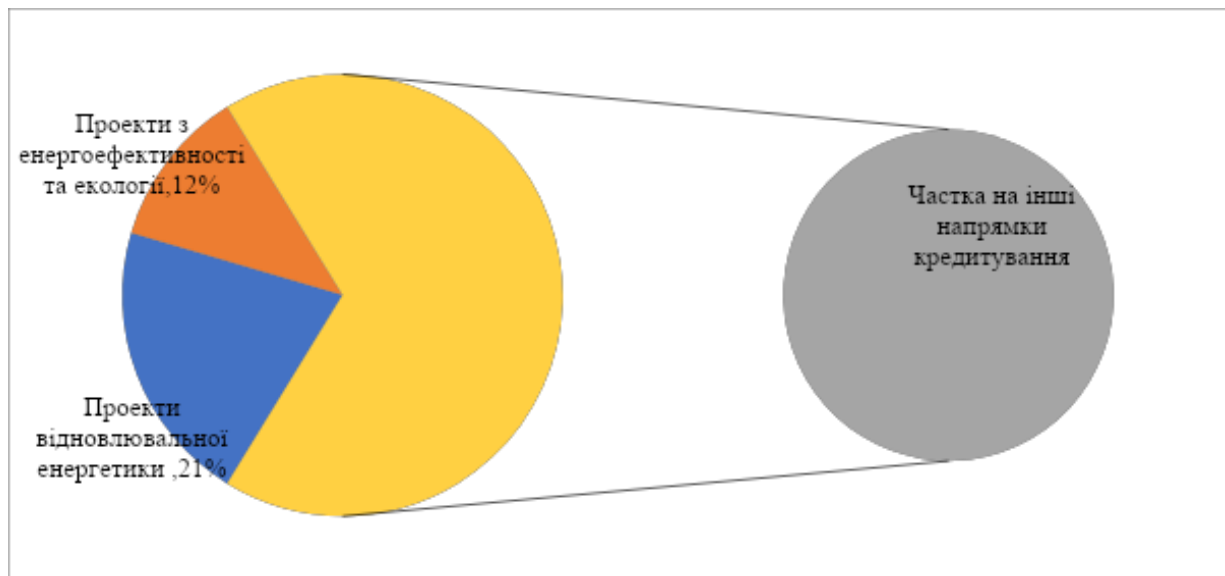

Рис. 4. Частка еко-кредитів у загальній структурі АБ «Укргазбанк» за 2020 р., % [9]

Отже, частка кредитів на реалізацію еко-проектів у 2020 році склала 32,45%, що є доволі великим рівнем щодо загального обсягу наданих кредитів. Головною метою АБ «Укргазбанк» в реалізації свого еко-напрямку є захист довкілля та усвідомлення того, що саме використання «зеленої» електроенергії забезпечить Україні екобезпеку та енергетичну незалежність.

АБ «Укргазбанк» є яскравим прикладом банку майбутнього, так як в міру кліматичних та глобальних змін весь світ починає ефективно впроваджувати стратегії сталого розвитку на рівні держав. Надзвичайно важливим на сьогодні є питання відновлювальної енергетики та покращення екології, отож керівникам відомих українських банків потрібно задуматись на впровадженням в свою діяльність «банкінгу на основі цінностей» як зробив це АБ «Укргазбанк» і рухатись у напрямі сталого розвитку.

Дослідивши функціонування банкінгу на основі цінностей, ми дійшли висновку, що в сьогоднішніх умовах існування банківської системи, коли банки змушені знаходити нові сфери вкладання коштів та утримання клієнтів, на перший план виходить сталий та усвідомлений їх розвиток, який має бути підкріплений стабільним споживанням банківських послуг. Банки повинні це розуміти і збільшувати частки своїх кредитів в екологічному напрямку та створювати ефективні та пільгові програми для їх надання. Військовий стан ще більше посилив вимоги до такого банкінгу і може стати драйвером відновлення банківської системи, а розвиток еко-банкінгу допоможе нашій державі отримати таку бажану енергетичну незалежність та вийти на рівень розвитку європейських країн.

Список використаних джерел:

1. Dr. Marcos Eguiguren Huerta, URL: <https://now.partners/team-member/dr-marcos-eguiguren-huerta/> (дата звернення: 13.04.2022)
2. Carè, R. (2018). Sustainable banking. Issues and challenges. Cham: Palgrave Pivot.
3. De Clerck, F. (2009). Ethical banking. In L. Zsolnai, Z. Boda, & L. Fekete (Eds.), Ethical prospects: economy, society and environment (Vol. 1, pp. 209–227). Dordrecht: Springer.
4. Weber, O., Duan, Y. (2012). Social finance and banking. In H. K. Baker & J. R. Nofsinger (Eds.), Socially responsible finance and investing (pp. 161–180). New Jersey, Hoboken, NJ: Wiley.
5. Milano, R. (2011). Social banking: A brief history. In O. Weber & S. Remer (Eds.), Social banks and the future of sustainable finance (pp. 15–47). London, New York: Routledge.

6. Climent, F. (2018). Ethical versus conventional banking: A case study. *Sustainability*, 10(7), 21–52.
7. Основні показники діяльності банків (2020) URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/> (дата звернення: 14.04.2022)
8. Офіційний сайт Національного банку України (2020) URL: <https://bank.gov.ua> (дата звернення: 14.04.2022)
9. РІЧНИЙ ЗВІТ з 2016-2020 роки АТ «Укргазбанк» URL: https://www.ukrgasbank.com/upload/file/ugb_year_rport_2020.pdf (дата звернення: 15.04.2022)

Науковий керівник: старший викладач кафедри банківської справи **Нетребчук Л.О.**
Адреса електронної пошти автора: julia879646@gmail.com

ОХРИМЕНКО Вікторія

*Студентка 2-го курсу факультету
міжнародної торгівлі та права, координатор
Юридичного клубу «Правова позиція»*

ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ ТА СОЦІАЛЬНІ ВИПЛАТИ ЯК СПОСІБ ПІДТРИМКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Актуальність даного наукового дослідження полягає в тому, що у зв'язку з початком військової агресії Російської Федерації проти України 24 лютого 2022 року, Указом Президента України №64/2022 [1] в перше в новітній історії нашої незалежної держави було введено воєнний стан. Правовою підставою введення воєнного стану стала пропозиція Ради національної безпеки і оборони України, повноваження якої зафіксовані у пункті 20 частини першої статті 106 Конституції України [2] та у Законі України "Про правовий режим воєнного стану" [3].

Запровадження воєнного стану в країні означає встановлення особливого правового режиму, що вводиться по всій території або її частинах у разі загрози національній безпеці [3]. Це означає, що органам державної влади, військовим угрупованням, органам місцевого самоврядування місцевих громад, громадським організаціям надаються особливі повноваження з метою максимально ефективного сприяння відведенню загрози та наслідків військової агресії для забезпечення загальнонаціональної безпеки.

Режим військового стану як особливий правовий режим у державі обмежує конституційні права і свободи та законні інтереси (соціальні, економічні, культурні) громадян. Виходячи з цього, держава, як суб'єкт владних повноважень, повинна певним чином компенсувати наявні обмеження.

Фізичні та юридичні особи в умовах припинення своєї прибуткової діяльності розраховують на підтримку з боку держави і сподіваються на допомогу в будь який правомірний спосіб. На нашу думку, одним із ефективних механізмів такої компенсації та підтримки, зокрема є лібералізація правового механізму оподаткування в період воєнного стану. Дослідження зазначеної вище авторської позиції визначає *мету* даної наукової роботи та спонукає автора до наукового осмислення можливості застосування пільгового режиму оподаткування громадян та вітчизняних суб'єктів господарювання для підтримання їх життєдіяльності та збереження економіки держави у екстремальний період боротьби за волю народу та незалежну Україну.

Отже, в умовах відсутності достатніх теоретичних розробок щодо меж, можливостей та наслідків реалізації механізму пільгового оподаткування в умовах воєнного стану пропонуємо авторський аналіз та можливість використання механізму пільгового оподаткування як ефективної правової категорії в суспільно-економічних відносинах сьогодення.

Зокрема, стаття 30 Податкового кодексу України дає тлумачення поняттю «податкова пільга» – це передбачене податковим та митним законодавством звільнення платника податків від обов'язку щодо нарахування та сплати податку та збору, сплата ним податку та збору в меншому розмірі за наявності певних підстав [4]. Іншими словами – це перевага, що надається особам, які сплачували певний податок державі в умовах мирного стану. Така перевага полягає у можливості тимчасово, на період оголошення воєнного стану, отримати повне чи часткове звільнення від податкового обов'язку, тобто залишити частину фінансових ресурсів у власному розпорядженні. Введення воєнного стану стало причиною багатьох нововведень до чинного законодавства. Зокрема, Верховна Рада України прийняла законопроект «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» №7137-д. [5].

Дослідивши зазначений вище нормативно-правовий акт, можемо зазначити, що держава сприяє збереженню дієздатності власного економічного механізму в тому числі й шляхом реальної допомоги суб'єктам підприємницької діяльності різних організаційно-правових форм.

Аналіз податкових нововведень пільгового оподаткування дає можливість встановити, що фізичним особам-підприємцям та юридичним особам знижено ставку єдиного податку до 2%, а також їх оподаткування буде здійснюватися за правилами, встановленими для 3-ї групи платників єдиного податку, тобто із звільненням від нарахування та сплати податку на прибуток, ПДВ та інших платежів, при умові якщо, їх оборот становить до 10 млрд грн, а для фізичних осіб-підприємців 1-ї та 2-ї груп сплата єдиного податку є добровільною.

Також запроваджено: 1) пільговий режим з оподаткування ПДВ, акцизним податком, податком на доходи фізичних осіб, єдиним соціальним внеском, земельним податком тощо; 2) повний мораторій на проведення будь-яких перевірок на час дії воєнного стану; 3) застосування санкцій за порушення у сфері застосування реєстраторів розрахункових операцій; 4) режим при якому майно платника податків звільняється з податкової застави з дня отримання рішення керівника військово-цивільної адміністрації про вилучення майна без попередньої згоди контролюючого органу тощо.

Крім того, соціальний прошарок населення також не залишився без підтримки. Кабінет Міністрів України видав постанову № 214 «Про деякі питання надання державної соціальної допомоги на період введення воєнного стану». Положення постанови стосуються соціальної грошової допомоги, тобто певних виплат під час воєнного стану для:

- малозабезпечених сімей;
- одиноких матерів;
- дітей, над якими встановлено опіку чи піклування;
- дітей з інвалідністю;
- осіб, які проживають разом з особою з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу;
- дітей, батьки яких ухиляються від сплати аліментів;
- внутрішньо переміщеній особі, для покриття витрат на проживання;
- тимчасової державної соціальної допомоги непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату [6].

Також Міністерством цифрової трансформації України була запроваджена Програма «є-Підтримка», головною метою якої є надання допомоги фізичним особам у зв'язку із втратою частини заробітної плати (доходу), робота (економічна діяльність) яких тимчасово зупинена внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні. Програма розрахована на людей із населених пунктів, де ведуться активні бойові дії [6].

Отже, проведені дослідження питання застосування правового механізму пільгового оподаткування в період воєнного стану, дають підстави визначити доцільним значне послаблення податкового навантаження на суб'єктів господарювання для забезпечення ними подальшого функціонування чи збереження своїх виробництв та трудових колективів у період вимушеного простою. Аналіз запровадженого механізму соціальних виплат дає підстави зазначити, що держава на чолі її очільником та виконавчі органи фінансово підтримують своїх громадян. Наразі пряма та непряма державна фінансова підтримка є важливою для кожного підприємства, установи, організації, а також усіх громадян України від новонароджених до людей пенсійного віку та сприятиме впевненості кожного у нашій перемозі.

Список використаних джерел:

1. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 р. №64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>
2. Конституція України : Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. Ст. 141.
3. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 р. №389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
4. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 р. №2120-IX. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>
6. Деякі питання надання державної соціальної допомоги та пільг на період введення воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.03.2022 р. №214-2022-п URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2022-%D0%BF#Text>

Науковий керівник: Мушенко В.В. д.ю.н., професор, проф. кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права, керівник Юридичного клубу «Правова позиція» Державного торговельно-економічного університету.

Адреса електронної пошти автора: viktoria_okhrimenko@ukr.net

СЕМКА Ростислав

Студент 5-го курсу, факультету міжнародної торгівлі та права, голова відділу організації заходів НТСАД та МВ

ЕКОНОМІЧНА СПІВПРАЦЯ ЄС ТА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

24 лютого збройні сили Російської Федерації почали широкомасштабне вторгнення в Україну. Внаслідок цієї неспровокованої та невинуватеної агресії значна територія України перетворилася на гарячі точки, з яких тікає багато людей. Неочікувана війна, завдала болючий удар як економіці України, так і загально світовій. У світовій спільноті значно посилюється занепокоєння різким

глобальним уповільненням економіки, зростанням інфляції та боргу, а також сплеском рівня бідності та безробіття. У глобальному масштабі війна в Україні значно зашкодить перспективам відновлення після потрясінь від пандемії корона-вірусу країнам навіть в тисячах кілометрах від бойових дій.

Втрати економіки України від пошкодження фізичної інфраструктури з початку воєнних дій (у разі повного руйнування об'єктів)		РАЗОМ \$84,8 млрд
СТАНOM НА 18.04.2022		\$564-600 млрд*
Аналіз здійснюється в рамках проекту «Росія заплатить» – damaged.in.ua		
Об'єкти Інфраструктури	Обсяг, шт км	Загальні втрати, млн \$
 Дороги, км	23,177.00	28,965
 Житлові будинки, тис. кв. метрів	32,182.81	28,315
 Активи підприємств, одиниць	154	9,335
 Цивільні аеропорти, одиниць	11	6,816
 Залізнична інфраструктура та рухомий склад	н/д	2,532
 Заклади охорони здоров'я**	206	1,096
 Мости та мостові переходи	277	1,555
 Заклади середньої та вищої освіти	623	885
 Порти та портова інфраструктура	2	622
 Військові аеродроми	11	429
 Адміністративні будівлі**	68	372
 Літак Ан-225 «Мрія»	1	300
 Релігійні споруди	91	311
 Дитячі садочки	408	312
 Торговельні центри**	17	249
 Культурні споруди	109	205
 Складська інфраструктура	116	189
 Інше	–	2,547

Рис.1. Таблиця «Втрати економіки України» [1]

10 квітня 2022 року Світовий банк спрогнозував стрімке падіння ВВП України на 45,1 %, [2] оскільки війна серйозно обмежує імпорт і експорт країни, а державні та приватні інвестиції згортаються, також витрати домогосподарств зазнають втрат на тлі кризи біженців і переміщення ВПО. Ці жахливі прогнози відповідають внутрішнім оцінкам Міністерства економіки України та Київської школи економіки, згідно з якими поточні економічні втрати становлять від 564 до 600 мільярдів доларів, або майже в чотири рази перевищують річний ВВП країни. [1]

Спад ВВП, хоча й менш різкий, вплине не лише на Україну. Очікується, що російська економіка, яка перебуває під жорсткими санкціями Заходу і відчуває втечу міжнародного капіталу, також скоротиться на 11,2% у другому кварталі 2022 року.

Війна також сильно вдаряє по країнах Європи та Центральної Азії, що розвиваються, які і так на початку цього року вже наближались до економічного уповільнення через тривалі наслідки пандемії коронавірусу. Крім Росії та України, цього року очікується, що в рецесію впадуть Білорусь, Киргизька Республіка, Молдова та Таджикистан. Прогнози зростання економіки також були знижені й в більшості країнах лідерах світової економіки, через побічні ефекти війни, очікується слабше, ніж передбачувалось, зростання .

Однією з причин таких наслідків для третіх країн є те, що на Росію та Україну припадає близько 40% імпорту пшениці в регіоні східної та центральної Європи, і близько 75% в Центральній Азії та Південному Кавказі. Масштаб гуманітарної кризи, викликаної війною, приголомшливий. Російське вторгнення завдає потужного удару по економіці України і завдає величезної шкоди інфраструктурі. [3] Нажаль Росія також є основним напрямком експорту для багатьох країн, тоді як

грошові перекази з Росії становлять близько 30% ВВП у деяких країнах Центральної Азії (Киргизька Республіка, Таджикистан). Сплеск світових цін на нафту, викликаний війною, також підкреслює необхідну потребу в енергетичній безпеці від країни агресора - Росії, шляхом збільшення постачання енергії з відновлюваних джерел та активізації розробки та впровадження широкомасштабних заходів з енергоефективності.

Проте сьогодні весь світ демонструє солідарність з Україною, та надає допомогу українській економіці. Так, група Світового банку вживає швидких заходів для підтримки народу України. З початку російського вторгнення в Україну 24 лютого Група Банку мобілізувала пакет екстреного фінансування в розмірі 925 мільйонів доларів на підтримку України. Ця швидка допомога піде на виплату заробітної плати працівникам лікарень, пенсій для людей похилого віку та соціальних програм для незахищених верств населення. Швидке фінансування є частиною пакету підтримки на суму 3 мільярди доларів, який Група Банку готує для України протягом найближчих місяців. Вторгнення вже спричинило найбільшу кризу біженців у Європі з часів Другої світової війни. Група Банку також розглядає, як підтримати біженців у країнах перебування. [2]

Найбільшим надійним партнером залишається ЄС. Останніми роками ЄС вже надав Україні значну допомогу. З 2014 року ЄС та європейські фінансові установи виділили країні понад 17 мільярдів євро грантів і позик. Ця цифра включає надання Україні 5,6 млрд євро через п'ять програм МЗС для підтримки реалізації широкого порядку денного реформ у таких сферах, як боротьба з корупцією, незалежна судова система, верховенство права та покращення бізнес-клімату. В рамках останньої програми МЗС України ЄС виділив 1,2 млрд євро. Програма завершилася у 2021 році, коли Україна виконала всі умови, погоджені в Меморандумі про взаєморозуміння, у сферах управління державними фінансами, урядування та верховенства права, а також покращення бізнес-клімату.

Водночас, сьогодні Європейська Комісія працює на всіх фронтах, щоб підтримати Україну екстреною допомогою. Це включає як гуманітарну допомогу, так і допомогу цивільного захисту. 1 березня Президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн оголосила про пакет екстреної допомоги в розмірі 550 мільйонів євро для подолання гуманітарних наслідків кризи. [4]

У рамках цього пакету 93 мільйони євро виділяються на програми гуманітарної допомоги для підтримки цивільних осіб, які постраждали внаслідок війни в Україні. Із цих коштів 85 мільйонів євро призначено Україні і 8 мільйонів євро — Молдові для допомоги людям, які тікають з України. Ця гуманітарна допомога від ЄС передбачає забезпечення продуктами харчування, водою, медичними послугами, притулком та допомогою в задоволенні базових потреб таких осіб.

Із цих 550 мільйонів євро 330 мільйонів підуть на програму екстреної допомоги, спрямовану на те, щоб забезпечити доступ до основних товарів та послуг, таких як освіта, охорона здоров'я і їжа. Водночас вона допомагає захистити населення, як внутрішньо переміщених осіб, так і приймаючі громади, а також підтримати малі та середні підприємства і сільське господарство. Іншою важливою ціллю є відбудова дрібної цивільної інфраструктури, забезпечення енергетичної безпеки і посилення кібербезпеки, свобода ЗМІ та дії, спрямовані за запобігання дезінформації.

ЄС поширив свою підтримку на українську економіку загалом і на фінансову життєздатність України, на підтримку функціонування українського уряду та на його спроможність покрити основні витрати. З 1,2 мільярда євро надзвичайної макрофінансової допомоги ЄС, в березні до українського бюджету вже було сплачено 660 мільйонів. ЄС надає додаткову грантову допомогу у розмірі 120 мільйонів євро для допомоги у розбудові держави та забезпечення життєздатності бізнесу.

Варто згадати й Глобальну акцію зі збору коштів “Stand Up for Ukraine”, що зібрала 9 квітня 9,1 мільярдів євро, включно з 1 мільярдом від Європейської комісії, для людей, які рятуються від російського вторгнення всередині України і за кордоном. Окрім цього, Європейський банк реконструкцій та розвитку оголосив про додатковий кредит у 1 мільярд євро на задоволення потреб осіб, переміщених внаслідок вторгнення. [5]

Можна зробити висновок, що у відповідь на війну в Україні ЄС продемонстрував, що Європа може діяти рішуче й об'єднано, навіть у серйозній кризі, яка може підірвати власну безпеку Європи. ЄС та його міжнародні партнери єдині в засудженні агресії путіна проти України. Європа надає підтримку як державі так і українським біженцям, хто шукає притулок. Відповідно заяв лідерів інституцій Європейського Союзу, ЄС продовжить пропонувати потужну політичну, фінансову та гуманітарну допомогу Україні та буде і на далі вводити жорсткі санкції проти Росії та тих, хто причетний до війни.

Список використаних джерел:

1. KSE Institute , URL: <https://kse.ua/ua/kse-department/kse-institute/>
2. World Bank Group, URL: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>
3. Офіс Президента України, URL: <https://www.president.gov.ua/news/speeches>
4. European Commission, «Допомога ЄС Україні», URL: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/eu-solidarity-ukraine_uk
5. Глобальна акція зі збору коштів “Stand Up for Ukraine”, URL: https://stand-up-for-ukraine.ec.europa.eu/index_en

ШАБАТИН Владислава

Студентка 3-го курсу, факультету економіки, менеджменту та психології

ГАНУШЕВИЧ Вікторія

Студентка 3-го курсу, факультету економіки, менеджменту та психології

ОРГАНІЗАЦІЯ РИЗИК -МЕНЕДЖМЕНТУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

Анотація. Досліджено міжнародні стандарти ризик-менеджменту, сучасну технологію управління ризиком та запропоновано шляхи покращення стану малого та середнього бізнесу.

Ключові слова: ризик, ризик-менеджмент, стандарт, управління ризиком, бізнес.

Вступ. Актуальність даної статті визначається складним економічним станом України у 2022 році, під час воєнного стану та військової агресії Російської Федерації проти України. В даних умовах малий та середній бізнес продовжує працювати, тому доцільно розглянути шляхи гармонізації ризик-менеджменту вітчизняних підприємств до міжнародних стандартів.

Постановка проблеми. Нестабільність української економіки на тлі воєнних дій та банкрутство банків, що діяли на території України, спонукають українські підприємства до гармонізації національних та міжнародних стандартів ризик-менеджменту. Крім того, в сьогоденних реаліях гостро стоїть питання ефективності малого та середнього бізнесу.

Формування цілей. Ціллю даної статті є аналіз можливих шляхів підвищення ефективності діяльності малого та середнього бізнесу за рахунок впровадження міжнародних стандартів ризик-менеджменту.

Результати досліджень.

У 2022 році Україна переживає досить складні часи. На тлі воєнних дій досить відчутного удару зазнала саме українська економіка. Хоча Україна має потужну економічну підтримку з боку іноземних партнерів, все ж ці кошти зараз направлені на допомогу армії та відбудову міст. Головні політики нашої держави закликають бізнес відновити свою роботу в областях, де не проводяться активні бойові дії. Саме в такий час підприємствам, як ніколи, потрібно оцінювати та аналізувати ризики та їхні наслідки.

Для правильного та ефективного ведення своєї діяльності українському бізнесу варто послуговуватися та звернути свою увагу на основні міжнародні стандарти з ризик-менеджменту (табл. 1). Дана необхідність викликана рядом причин. Так, по-перше міжнародні стандарти є більш досконалими за національними, тому в таку скрутну хвилину необхідно максимально ефективно використовувати можливості ризик-менеджменту з метою збереження ефективності діяльності МСП та української економіки в цілому. По-друге, наразі вирішується питання надання Україні статусу кандидата в члени ЄС [1]. За умови отримання даного статусу, Україні буде необхідно пройти шлях реформування власної економіки для відповідності нормам Європейського Союзу. Тому впровадження міжнародних стандартів ризик-менеджменту є вірним кроком на шляху реформування економіки.

Таблиця 1

Основні міжнародні стандарти з ризик-менеджменту

Номер/коротка назва стандарту	Назва стандарту англійською мовою	Назва стандарту українською мовою	Сутність стандарту
ISO 31000:2009	Risk management – Principles and guidelines	Ризик-менеджмент – Принципи та рекомендації	Основний стандарт з ризик-менеджменту. Містить принципи та загальні вказівки з виявлення ризиків та ефективного управління ними.
ISO Guide 31000:2018	Risk Management – Vocabulary – Guidelines for use in standards	Ризик-менеджмент – Словник – Керівництво по використанню в стандартах	Стандартизоване тлумачення основних понять ризик-менеджменту
COSO ERM – Integrated Framework	Enterprise Risk Management – Integrated Framework	Інтегрована модель управління ризиками	Містить рекомендації менеджменту з питань оцінки, опису та вдосконалення систем внутрішнього аудиту, представлена загальна модель внутрішнього аудиту, в порівнянні з якою

			компанії й організації можуть оцінити власні системи управління.
IRM, AIRMIC ALARM (FERMA RMS)	Risk management i standard	Стандарти управління ризиками	Ризик-менеджмент розглядається як центральна складова стратегічного управління підприємством, завданням якої є ідентифікація ризиків та управління ними. Містить рекомендації для створення системи управління ризиками на підприємстві.
BASEL II та BASEL III	International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework	Базель II: Міжнародні стандарти вимірювання капіталу доопрацьована угода	Містять методологічні рекомендації у сфері банківського регулювання, метою яких є підвищення якості управління ризиками в банківській справі, що своєю чергою має зміцнити стабільність фінансової системи в цілому.

Джерело: [2]

Як бачимо з табл. 1, міжнародні стандарти з ризик-менеджменту мають певні відмінності, але всі вони є основними для безперервності процесів моніторингу та контролю ризиків. Тому задля результативної роботи бізнесу у повоєнний час, його керівництво має спиратися на ці стандарти для обрання найбільш доцільного підходу управління ризиками або окремим ризиком.

На думку провідних економістів найкраще використовувати стандарт ISO 31000:2009, адже над його створенням та вдосконаленням працювали фахівці із 28 країн світу. При розробленні ISO 31000:2018 Risk management — Guidelines [3] були враховані недоліки попередніх стандартів ризик-менеджменту. В результаті характерними рисами даного стандарту є:

- простою мовою написання;
- зрозумілою термінологією;
- ґрунтований на найкращій практиці управління ризиками;
- поліпшує та доповнює наявні стандарти;
- забезпечує рекомендації щодо організації системного управління ризиками.

У листопаді 2009 р. даний стандарт було офіційно опубліковано [4; 5], а в 2018 році вийшла остання його редакція, яка чинна станом на 2022 рік.

Також стандарт ISO 31000:2018 містить в собі принципи та концептуальні керівництва по управлінню ризиками, може бути використаний державним, приватним або колективним підприємством або групою підприємств. Це дає змогу користуватися ним незалежно від індустрії або сфери діяльності. Його дія розповсюджується на весь життєвий цикл організації, її широку сферу діяльності, включаючи стратегії, рішення, операції та процеси. Стандарт ISO 31000:2018 використовується для всіх видів ризиків.

Сучасне розуміння ризик-менеджменту базується на концепції «прийнятного ризику», згідно з якою основною метою процесу управління ризиком є надання максимальної стійкості усім видам діяльності компанії шляхом утримання сукупного ризику (очікуваного рівня втрат) в заданих

стратегією розвитку компанії межах [6]. Тобто, дана концепція полягає у створенні малої небезпеки, яку б сприймало суспільство, беручи до уваги чинники, що безпосередньо стосуються їхнього рівня життя, соціально — політичного та економічного стану, а також рівня НТП. Прийнятний або допустимий ризик поєднує між собою чотири види аспектів: соціальний, політичний, технічний та економічний. Розмір допустимого ризику визначається механізмами, що дають змогу правильно розподілити витрати на проблеми у вищевказаних аспектах. Також варто підтримувати вірне співвідношення цих витрат, бо ризик може вийти за свої межі і вже не буде допустимим.

Українському бізнесу варто звернути увагу на комплексну технологію управління ризиками в міжнародному бізнесі (рис.1), оскільки Україна має цілеспрямовану мету на вступ до Євросоюзу.

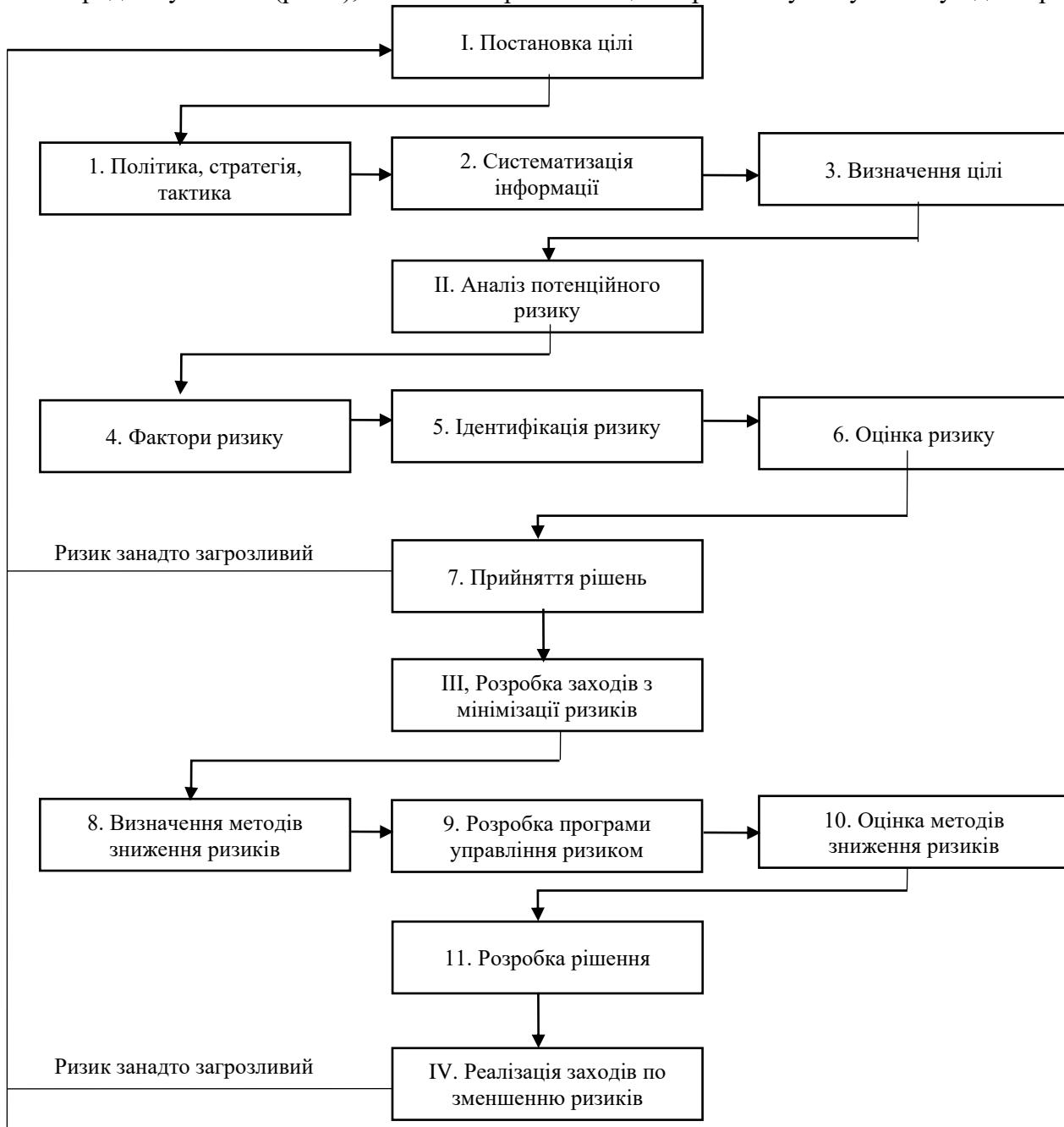

Рис. 1. Комплексна технологія управління ризиками в міжнародному бізнесі
Джерело: [7]

Дана технологія складається з чотирьох етапів. Перший етап містить в собі процеси що пов’язані з аналізом та обробкою вхідної інформації, тобто формування політики, стратегії/тактики, систематизація інформації та визначення цілі. Другий – це аналіз ризику, а саме потенційного ризику, що передбачає виконання певних стадій, а саме таких як виявлення факторів ризику

зовнішнього та внутрішнього середовища, ідентифікацію, кількісну та якісну оцінку ризиків, та на їх основі приймають рішення. Третій – це розробка впливу ризик та роботи з ризиком. Наприклад, при отриманні занадто загрозливого рівня ризику ухвалюють рішення про відмову від ризику, або розробляють заходи з мінімізацією ризиків. Та четвертий етап - це реалізація заходів зі зменшення ризиків, які містять у собі методи зниження ризиків, розробку програми управління ризиками, оцінку методів зниження ризиків, що призводить до прийняття рішення щодо самого заходу впливу на ризик.

При цьому, на нашу думку, у зв'язку з загрозливою ситуацією в Україні, саме держава має стати основним стимулятором для переходу на нові стандарти ризик-менеджменту. Дана роль держави пов'язана з тим, що економіка України наразі знаходиться у доволі нестійкому стані, і тому її доцільно підтримувати доступними для даного часу методами. Перехід на міжнародні стандарти ризик—менеджменту є одним із таких методів.

Розглянемо роль держави у формуванні, з одного боку, ефективної системи ринкових регуляторів, а з іншого – безпечних умов розвитку міжнародного бізнесу. Найбільш успішний шлях подолання невизначеності розвитку – її зниження шляхом управління ризиками в діяльності національної господарської системи. Компанії повинні орієнтувати стратегічний вектор свого розвитку, співвідносячи його з тенденціями розвитку зовнішнього середовища.

Малий та середній бізнес — важлива частина соціально — економічної складової країни. Діяльність саме такого бізнесу відіграє провідну роль у стабільності ринкових відносин. Покращення ефективності малого та середнього бізнесу пришвидшує вихід економіки країни із кризи, завдяки оздоровленню конкурентоспроможності на ринку та створенню нових робочих місць. Тому становлення та розвиток підприємництва повинні бути основними стратегічними завданнями державної політики нашої країни. Варто зазначити, що рівень ефективності невеликого бізнесу в нашій країні істотно менший ніж в європейських країнах. Проте його розвиток має безліч переваг: формування середнього класу населення, шляхом збільшення кількості власників; зростання частки економічно активного населення; впровадження різних видів нововведень; зменшення частки монопольного ринку.

Найважливішими факторами і напрямками підвищення економічної ефективності діяльності підприємств малого та середнього бізнесу є: науково-технічний прогрес, максимально ефективне використання виробничих фондів та трудових ресурсів, оптимальна інвестиційно-інноваційна політика, застосування маркетингових комунікацій, вдосконалення розвитку диверсифікації, спеціалізації і кооперування, комбінування, вдосконалення організації виробництва і праці на підприємстві, удосконалення системи управління підприємством тощо[8].

Існує безліч конкретних шляхів збільшення ефективності діяльності різних суб'єктів господарювання. На основі дослідження В. Мадзігона та адаптуючи його дослідження до нинішніх реалій, можемо відмітити, що велике практичне значення мають такі основні напрями [9]:

- вибір правильних форм і методів бізнес діяльності;
- активний розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності;
- підвищення конкурентоспроможності;
- економічна і соціальна політика має стабільність та направлена на підтримку підприємництва;
- довіра до підприємців і підприємництва;
- адаптація діяльності підприємства до умов воєнного стану;
- підтримка підприємництва за допомогою розвинутої інфраструктури;
- ефективна система захисту інтелектуальної власності.

Першочерговим завданням управлінської діяльності залишається розвиток малого та середнього бізнесу, що передбачає розроблення та реалізацію комплексу конкретних заходів у різних напрямках, спрямованих на фінансово-економічний розвиток підприємництва.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Будь-яка компанія має ризики як внутрішні, так і зовнішні. Україна – це країна з економікою, що розвивається, тому абиякі зміни впливають на неї. На сьогоднішній день весь український бізнес зазнав зовнішнього ризику, а саме політичного (початок військових дій), не так давно підприємства адаптувалися до соціально-економічних ризиків, а саме карантинні обмеження, які розпочалися на початку 2020 року. Станом же на 2022 рік через бойові дії економіка держави знаходиться в скрутному стані, зупинилися деякі виробництва через пошкодження інфраструктури. На ринку має місце дефіцит певних товарів.

Таким чином, під час воєнного стану економіка України докладає всі зусилля для функціонування. Проте необхідно вдосконалювати деякі аспекти її діяльності. Одним із шляхів максимального збереження економіки держави є перехід вітчизняних підприємства на міжнародні стандарти ризик-менеджменту. Даний крок допоможе зберегти економічний потенціал України, допоможе забезпечити діючі підприємства. Крім того, у майбутньому, це стане лише у нагоді у зв'язку з можливим наданням Україні статусу кандидата у члени ЄС та подальшим реформуванням економіки.

Список використаних джерел:

1. Статус кандидата у члени ЄС відкриє для України безпрецедентні можливості – Зеленський. *Українформ*. 2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3461085-status-kandidata-u-cleni-es-vidkrie-dla-ukraini-bezprecedentni-mozlivosti-zelenskij.html>
2. Посохов І.М., Ходирева О.О., Кабиш Г.Ю. Сучасні міжнародні стандарти ризик-менеджменту. *Сучасні тенденції розвитку світової економіки : зб. матеріалів 9-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 26 травня 2017 р.* Харків: ХНАДУ, 2017. Т. 2. С. 77-78.
3. ISO 31000:2018 Risk management. URL: <https://www.iso.org/ru/standard/65694.html>
4. Стрельбіцька Н. Уніфікований міжнародний стандарт ризик-менеджменту як відповідь на виклики глобалізації. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2011. Вип. 2 (5). URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11snynvh.pdf>.
5. ISO 31000:2018 Risk management — Principles and guidelines. URL: <https://www.iso.org/ru/standard/43170.html>
6. Хмирьов В. В. Управління ризиками. Сучасні міжнародні стандарти. *Соціально-політичні науки*. 2013. № 2. С. 82-85.
7. Сучасні тенденції міжнародних економічних відносин. Економічна інтеграція України у світове господарство: кол. монографія / За ред. І. М. Посохова, П. Г. Перерви, О. Д. Матросова, В. Г. Дюжева, В. О. Матросової. Харків : НТУ «ХПІ», 2016. 450 с. .
8. Морщенок Т.С., Польчик П.І. Напрямки підвищення ефективності діяльності підприємств малого та середнього бізнесу. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 16. С. 390-395
9. Мадзігон В. Шляхи підвищення ефективності підприємницької діяльності підприємства. *Молодь і ринок*. 2011. № 3 (74). С. 21–25.

VIVAT ACADEMIA
ВИПУСК 13. 2022

Статті підготовлено до журналу Vivat Academia відповідно до тематики: «Україна та глобальні проблеми людства». Детальна інформація на офіційному сайті ДТЕУ.

Vivat Academia: журнал Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів та молодих вчених Державного торговельно-економічного університету. 2022. № 13. 64 с.

Редакційна колегія:

А. Ярмоленко	Голова НТСАД та МВ;
А. Горбенко	Заступник голови НТСАД та МВ, голова відділу налагодження зовнішніх зв'язків;
А. Самойленко	Голова відділу розвитку науки, керівник секретаріату НТСАД та МВ;
М. Крумка	Заступник голови НТСАД та МВ, голова відділу інновацій, координатор СНК "EnglishClub";
К. Лугова	Голова інформаційного відділу НТСАД та МВ;
О. Герус	Голова відділу по роботі із молодими вченими НТСАД та МВ.

Рекомендовано до опублікування та розміщення на сайті засіданням Ради Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів та молодих вчених Державного торговельно-економічного університету (протокол № 5 від 30.05.2022 р.).